

Journal of Social Sciences of Mus Alparslan University

anemon

Derginin ana sayfası: <http://dergipark.gov.tr/anemon>

Araştırma Makalesi • Research Article

The Examination of the Single Parenting Experiences of Household-Responsible Single Fathers

Celal İnce*, Alparslan Çobanoğlu**

Abstract: Family structures consisting of single fathers and their children, which are increasingly common in today's late-modern society, represent a family type that has been relatively less studied in the social sciences compared to single mothers. In this context, this study aims to understand the experiences of single fathers in Bitlis province, Türkiye, who have taken on the responsibility of heading their households for various reasons (such as the death of a spouse, divorce, or abandonment). The study involved in-depth interviews with 12 single fathers using a semi-structured interview technique, and the data collected were analyzed using a phenomenological approach. The analysis highlighted themes such as the reasons for becoming a single father and emotional reflections, challenges faced and coping methods, responsibilities as heads of the household, and the environmental support received. Additionally, changes in social relationships and feelings of exclusion, the strengthening of father-child bonds, and thoughts on remarriage emerged as other significant themes. According to the findings, single fathers demonstrate great resilience by overcoming the challenges they face to meet their children's needs and establish strong bonds with them, despite social norms and a lack of support. The findings also indicate that single fathers require more support in areas such as psychological services, economic aid, educational resources, and flexible working hours.

Keywords: Single fathers, Lone fathers, Single parenting, Household responsibility, Gender roles

Hanehalkı Sorumlusu Bekâr Babaların Tek Ebeveynlik Deneyimlerinin İncelenmesi

Öz: Günümüz geç modern toplumunda görülme oranı giderek artan bekâr baba ve çocuklardan oluşan aile yapıları, sosyal bilimlerde yalnız annelere kıyasla görece daha az incelenmiş bir aile tipini temsil etmektedir. Bu bağlamda yapılan bu çalışma, Türkiye'nin Bitlis ilinde yaşayan, çeşitli sebeplerle (eşin ölümü, boşanma veya terk edilme) bekâr baba olarak hanehalkı sorumluluğunu üstlenen babaların deneyimlerini anlamayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle 12 bekâr baba ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler fenomenolojik bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Görüşme analizinde; bekâr baba olma sürecine dair nedenler ve duygusal yansımalar, karşılaşılan zorluklar ve mücadele yöntemleri, hanehalkı sorumlusu olarak üstlenilen görevler ve çevre desteği gibi temalar öne çıkmıştır. Ayrıca, sosyal ilişkilerdeki değişimler ve dışlanmışlık hisleri, baba-çocuk ilişkilerinin güçlenmesi ve yeniden evlenme konusundaki düşünceler de dikkat çeken diğer temalar arasında yer almıştır. Bu bağlamda elde edilen bulgulara göre, bekâr babalar, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak ve onlarla derin bağlar kurmak adına sosyal normlara rağmen

* Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü,
ORCID: 0000-0001-6081-4100 celalince548@gmail.com

** Doktora Öğrencisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın ve Aile Çalışmaları Programı,
ORCID: 0000-0003-1536-4854 acobanoglu@beu.edu.tr

Cite as/ Atıf: İnce, C. & Çobanoğlu, A. (2025). The examination of the single parenting experiences of household-responsible single fathers. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 844-880.
<http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1611488>

Received/Geliş: 01 Jan/Ocak 2025

Accepted/Kabul: 15 Jul/Temmuz 2025

Published/Yayın: 30 August/Ağustos 2025

zorluklarla başa çıkmakta ve destek eksikliğine rağmen güçlü bir dayanıklılık sergilemektedir. Araştırmanın bulguları, bekâr babaların psikolojik destek, ekonomik yardımlar, eğitim desteği ve esnek çalışma saatleri gibi alanlarda daha fazla desteğe ihtiyaç duyduğunu da ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bekâr babalar, Yalnız babalar, Tek ebeveynlik, Hanehalkı sorumluluğu, Cinsiyet rolleri

Introduction

Family structures and gender roles that have survived for centuries are undergoing significant transformation due to urbanization, industrialization, and modernization. Traditional family models are evolving, with single-parent households becoming increasingly prevalent worldwide. The emergence of single-parent and unstable family structures poses numerous social and economic challenges (Chavda & Nisarga, 2023). While single-parent families have historically been predominantly mother-headed, modern societies are witnessing a rapid increase in father-headed single-parent households (Garasky & Meyer, 1996). International statistics illustrate this subject statistically. According to data compiled from various sources by Coşan (2018), the rate of single-parent families was identified as 32% in the United States, 33% in the United Kingdom, and 29% in France. Similarly, data from the Turkish Statistical Institute (TÜİK, URL 1) indicate that “in 2023, 10.6% of all households in Türkiye consisted of single parents and their children—8.2% led by mothers and 2.4% by fathers”.

Building on this global shift in family dynamics, it is important to highlight divorce as a major contributor to single-parent family formation. In other modern societies characterized by high rates of non-marital births and divorce, the rate of single-parent families is also on the rise. While factors such as parental death and out-of-wedlock births contribute to the increase in single-parent households, divorce stands out as a particularly significant determinant (Chiu et al., 2018). In other words, whereas death was historically the primary cause for the formation of single-parent families, in contemporary contexts, divorce has become the dominant factor (Chavda & Nisarga, 2023). It has been determined that over half of single-parent families worldwide result from divorce or separation (Atila Demir & Genç Çelebi, 2017, p. 114). While marriage rates decline, divorce rates are increasing in many countries around the world (Coşan, 2018, p. 267). Data from the Turkish Statistical Institute (TÜİK, URL 1) show that the number of divorces in Türkiye increased from 91,994 in 2001 to 171,881 in 2023. The rapid spread of divorce, both globally and within Türkiye, has given rise to a host of social issues, among which child care emerges as a central concern. In fact, one of the primary reasons for the postponement of divorce is the presence of children. A major post-divorce concern involves determining which parent will assume custody responsibilities. However, a review of the relevant literature reveals that this issue is largely discussed in relation to mothers, while the experiences of single fathers are often overlooked in the process. Furthermore, the majority of post-divorce support mechanisms tend to be oriented toward mothers.

Divorce, one of the most common causes of single-parent families, raises the issue of child custody. Judicial authorities make custody decisions by considering the best interests of the child and often deem the mother as the more suitable parent in terms of care and emotional support (Atila Demir & Genç Çelebi, 2017, p. 114; Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, p. 101). In addition to legal considerations, gender roles play a determining part in this process. Traditionally, the widespread assumption that mothers play a more active role in childcare influences custody decisions, leading to the vast majority of single-parent families after divorce consisting of mothers and children. Although there is a dominant societal perception that parental duties primarily fall upon mothers, divorced fathers are increasingly assuming responsibility for their children's care. However, a review of the existing literature reveals that scholarly attention to this subject remains limited, with relatively few studies examining the experiences and challenges faced by single fathers. Therefore, exploring the unique social and emotional challenges encountered by divorced fathers is crucial to addressing this research gap.

In particular, balancing traditional or partially traditional gender roles, having caregiving skills, dealing with social exclusion and stigma, lacking support mechanisms, and encountering societal and institutional attitudes are among the primary difficulties. Social expectations and personal experiences

also play a significant role in this process. The distinct nature of fathers' single-parenting experiences of fathers necessitates further investigation. Within this scope, this study seeks to answer the question, "How do single fathers who take on the responsibility of their children experience the single-parenting process?" By focusing on the single-parenting experiences of fathers who diverge from traditional caregiving norms, this study aims to contribute to the relevant sociological literature and the development of policies directed towards single fathers.

Single-Parent Families

The family, as a social institution encompassing biological, psychological, sociological, and economic dimensions, plays a vital role in the socialization process of individuals and contributes to shaping them through its functions (Eyce, 2014). A review of the sociology of family literature reveals numerous different yet overlapping definitions of the universally recognized institution of the family. According to one comprehensive definition, "*The family consists of close human relationships connected by ties of blood, lineage, marriage/legal union, or adoption, forming a network of social interaction that spans generations and functions as a social institution*" (Öztop et al., 2018, p. 10). Moreover, the literature highlights the absence of a universal family type, noting that family structures vary according to historical conditions and social structures (Cansel, 1969). Family types are often categorized based on certain features, like how many people are in the family (traditional extended family vs. nuclear family), who holds authority (matriarchal, patriarchal, or egalitarian families), how lineage is traced (patrilineal, matrilineal, or bilateral), and where they live (patrilocal, matrilocal, neolocal, bilocal, or avunculocal). However, societal change and transformation have also introduced new family types and alternative living arrangements. Examples include neo-extended families, cohabitation, single living, and single-parent families (Tire, 2020). Among these evolving structures, single-parent families have drawn particular scholarly attention due to their unique challenges

Traditional extended families and nuclear families, where children live with both parents, significantly contribute to the development of both parents and children. Sharing responsibilities between two parents alleviates the workload and positively influences children's cognitive, emotional, and social development. Early childhood, a critical period for developing a sense of security, benefits greatly from the presence of both parents. Additionally, the differing experiences children gain from both parents during socialization within the family can help them view life events from diverse perspectives (Amato, 2005; Carlson & Corcoran, 2001).

With modernization, the traditional extended family structure has transitioned to nuclear families consisting of parents and children. Nuclear families are now fragmenting further into single-parent families. A single-parent family is defined as a family composed of unmarried children living with only one parent due to various reasons (Atila Demir & Genç Çelebi, 2017, p. 113). Even if supported externally by the other parent, single-parent families place the primary responsibility on one parent. The specific circumstances leading to single-parent families result in diverse characteristics. Öztop et al. (2018, p. 21) classify single-parent families as follows:

- Families formed due to divorce
- Families where a parent has died
- Families where parents live separately
- Families with children born out of wedlock

While factors like death and forced separation primarily contribute to the formation of single-parent families, modern societies also see significant roles played by divorce and having children out of wedlock. Experiencing single parenthood leaves profound impacts on both parents and children (Coşan, 2018). In single-parent families, the parent assumes full responsibility for the upbringing and care of the children, bearing most familial duties. Such families face economic, emotional, and social challenges that distinct from other family structures. "*Single-parent families frequently encounter challenges such*

as financial constraints, lack of participation in social life, difficulty fulfilling parental responsibilities, increased childcare duties, challenges in managing household tasks, and time management issues” (Öztop et al., 2018, pp. 20–29). The rapid rise of single-parent families in many countries correlates with social problems such as poverty, unemployment, exclusion, stigmatization, and crime (McKeown, 2001).

Another challenge faced by single-parent families is the difficulty for the responsible parent in adapting to their role as a single parent (Öztop et al., 2018, p. 20). Sole responsibility for household duties bear the burden that two parents would otherwise share. This leaves the parent with limited time for personal needs and reduced opportunities to spend with their children (Chavda & Nisarga, 2023). Particularly in the early stages, single parents may experience intense anxiety and loneliness when left alone to care for their children (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, p. 99).

The structure of single-parent families not only negatively affects the parent but also has profound emotional and developmental effects on children. The absence of one parent can adversely impact children’s mental and physical health, daily lives, and futures. Children of single parents tend to be more emotionally vulnerable, exhibit behavioral problems, face socialization difficulties, experience developmental disruptions in physical, social, and cognitive areas, show lower educational achievements, and have reduced self-esteem (Chavda & Nisarga, 2023, p. 19). These children may feel unhappier, long for the absent parent, and experience a sense of emotional absence or incompleteness with the single parent (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011).

Children from single-parent families often demonstrate lower cognitive skills and are at a higher risk of engaging in criminal activities (Coşan, 2018). Academic performance may also be lower among children raised in single-parent households. A study by Lange and colleagues (2013) analyzing combined data from the 2000 and 2003 Program for International Student Assessment (PISA) reports—covering information from 209,300 students in 11,887 schools across 25 countries—revealed that students from single-parent families show lower educational achievements compared to peers living with both biological parents.

Single Fathers’ Experiences of Single Parenthood

The majority of single-parent families worldwide consist of mothers and their children. Factors such as men’s higher likelihood of remarrying after divorce, leaving the care of their children to their mothers, close female relatives, or state institutions, and the parenting roles themselves largely contribute to this outcome (Chavda & Nisarga, 2023). However, there is also an observed increase in single-parent families consisting of single fathers and their children. This indicates that the structure of single-parent families is diversifying beyond the traditional mother-child configuration. According to Turkish Statistical Institute (TÜİK) data (URL 1), the proportion of single-parent families composed of fathers and children in Türkiye was 1.5% in 2014, rising to 2.4% in 2022. Following the determination of the methodological framework, the study sample was defined based on the research objectives.

Single fathers who assume caregiving responsibilities encounter unique challenges, often different from those faced by mothers. Studies in this area typically focus on two central questions that explore family structure and child outcomes. These questions, as noted by Brown (2000, p. 204), are: "How do single-father families differ from two-parent and single-mother families in terms of social dynamics, socioeconomic conditions, and social support needs, and what awaits the children raised in such families?" To ensure that the sample reflected diverse backgrounds and experiences, a specific sampling strategy was applied.

Contrary to common perceptions, single fathers living with their children in European countries experience higher poverty rates and greater social exclusion compared to single mothers living with their children (Calegari, 2024). For example, McKeown's (2001) study reveals that single fathers in Ireland are significantly marginalized in society, forming an invisible and silent group. Society often

views single fathers as dangerous, useless, and irresponsible individuals. Some studies indicate that single fathers face a much higher risk of mortality (Chiu et al., 2018). Single fathers also experience discrimination by judicial systems, society, and social service units (Shorey & Pereira, 2022). After the data collection phase, appropriate analysis methods were applied to extract meaningful insights from participants' narratives.

A study conducted in Japan shows that single fathers responsible for their children experience more psychological problems than fathers in two-parent households (Dhungel, 2023). Shorey and Pereira's (2022) research highlights that single fathers face excessive role burdens as they must simultaneously address their children's emotional, social, and physical developmental needs. While dealing with economic difficulties, single fathers often struggle to establish strong relationships with their children. Balancing both maternal and paternal roles introduces conflicts in parenting (Coşan, 2018).

After divorce or separation, single fathers often experience anger, resentment, and frustration. These emotions are often accompanied by economic concerns and fears about how to raise their children (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, p. 99). Additionally, single fathers face challenges such as career disruptions, limited social participation, and physical exhaustion (Öztop et al., 2018, p. 31). During the early stages of single parenthood, fathers may show an increased tendency toward alcohol consumption, potentially resulting in job loss (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, p. 102). Brown (2000) points to a growing income disparity between single and married fathers. Single fathers often experience financial setbacks due to the social upheaval following separation (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, p. 102).

The majority of single-parent families consist of single mothers, leading to the development of support mechanisms primarily focused on mothers. Compared to mothers, single fathers receive less institutional support (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, p. 102). Moreover, a review of the relevant literature reveals that while emotional and psychological support is provided to mothers after divorce, the needs of single fathers in these areas are often overlooked. In this context, Chiu and colleagues (2018) emphasize that single fathers constitute a high-risk group requiring close monitoring and management of lifestyle factors. The loss of a mother not only adds an additional burden to the male parent but also leaves deeper psychological scars on children than the loss of a father, often leading to higher levels of depression in children.

The experiences of single fathers have become a more prominent topic in social sciences, particularly in recent years. These fathers must fulfill their parenting roles while contending with traditional family structure norms imposed by society. Recent studies have highlighted the unique challenges faced by single fathers and their coping strategies. For example, Shorey and Pereira (2022) analyzed 34 qualitative studies in their research titled *"Parenting Experiences of Single Fathers: A Meta-Synthesis."* They identified themes such as increased workload, uncertainty, legal and social obstacles, prioritization of children's education, and the importance of support systems. The study underscores the need for more programs and reforms to strengthen single fathers' relationships with their children and provide support in justice systems.

Iztayeva (2022), in her study titled *"Single Fathers and Work–Family Conflict in White- and Blue-Collar Jobs,"* explored how single fathers in the U.S. balance work and family responsibilities. The research found that white-collar fathers benefit more from job flexibility, while blue-collar fathers develop creative solutions to manage conflicts. Capacio and colleagues (2024) examined the struggles and coping strategies of single fathers in the Philippines in their study, *"Understanding the Silent Struggles: The Lived Experiences of Single Fathers."* Findings emphasize the importance of societal recognition and support for single fathers.

Coles (2015) reviewed research on single fathers since the 1970s in his paper, *"Single-Father Families: A Review of the Literature."* The study highlighted changes in methodologies and theoretical approaches over time and stressed the importance of supporting single fathers. Carone, Baiocco, and Lingardi (2017) investigated the motivations and experiences of men who chose single parenthood

through surrogacy in their work, *"Single Fathers by Choice Using Surrogacy: Why Men Decide to Have a Child as a Single Parent."* The study noted motivations such as the desire for a genetic link and legal security, along with the importance of support systems in parenting satisfaction. Lastly, Eggebeen, Snyder, and Manning (1996) analyzed U.S. Census data from 1960-1990 in their study, *"Children in Single-Father Families in Demographic Perspective,"* highlighting the increase in single-father families and the diversity of living arrangements.

Each of these studies provides unique perspectives on single fathers' parenting experiences and challenges, emphasizing the need for societal support. Single fathers face specific difficulties while navigating traditional family norms and require support mechanisms on both individual and societal levels. This study aims to contribute to the existing literature by deeply analyzing the social, economic, and psychological factors shaping single fathers' experiences and examining the impact of local dynamics. Through this lens, the research seeks to offer actionable recommendations to better support single fathers and increase societal awareness.

Methodology

In this study, a qualitative research method grounded in the interpretive paradigm was employed, which guided both data collection and analysis. The interpretive paradigm presents an understanding of "how people construct and sustain their own social world" (Neuman, 2016, p. 131). Selecting a suitable theoretical and philosophical framework is essential once the research topic has been identified (Glesne, 2013). Given that the research aimed to understand a phenomenon without the intent to generalize the findings from the sample, a phenomenological approach was adopted. Among the data collection techniques commonly used in qualitative research are interviews, observations, and written material analysis. Interviews, in particular, are the most frequently employed data collection tool in qualitative studies (Yıldırım & Şimşek, 2018). In this study, semi-structured interviews were chosen as the data collection method.

The study population comprises men residing in Bitlis province who have assumed household responsibilities and child custody following either divorce, spousal death, or spousal abandonment. The sample consists of 12 fathers meeting these criteria: six divorced, five widowed, and one abandoned by his spouse. To capture the varying experiences and challenges associated with different pathways to single fatherhood (divorce, widowhood, or abandonment), we ensured sample diversity by including these three distinct groups. In accordance with qualitative research principles, a semi-structured interview form was developed and administered to these participants, in line with the principles of qualitative research. The number of participants was determined based on the principle of data saturation, a common criterion in qualitative research. To capture a wide range of experiences, the study employed maximum variation sampling, a subtype of purposeful sampling widely used in qualitative research. To ensure diversity in the experiences of divorced individuals, the maximum variation sampling method, a subtype of purposeful sampling, was utilized. This approach aims to gain deep insights into the phenomenon and to explore it comprehensively (Merriam, 1995). This distribution was intended to reflect the diversity of experiences among single fathers with different backgrounds.

The collected data were analyzed using content analysis, a commonly applied method in qualitative research. One of the methods used for data analysis in qualitative research is content analysis. Interview transcripts were examined through content analysis to identify key themes and interpret participants' lived experiences. This technique facilitates the presentation of meaningful data clusters by identifying common expressions and systematically categorizing patterns (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Findings

The findings of the study are presented in sequential stages. To begin with, the study presents the demographic information of the participants, including their age, occupation, education level, number of children, income distribution, and single-parent status, as shown in Table 1.

Table 1. Demographic Information of Participants

Participant	Age	Education	Occupation	Income (TL)	Children	Single-Parent Status	Interview Date
K1	53	Bachelor's	Teacher	52,000	2	Divorced	13.05.2024
K2	46	Associate	Farmer	25,000	2	Widowed	17.05.2024
K3	46	Middle Sch.	Driver	9,900	4	Divorced	18.05.2024
K4	40	High Sch.	Welder	11,800	2	Divorced	20.05.2024
K5	42	High Sch.	Technician	18,000	4	Divorced	22.05.2024
K6	40	PhD	Academic	72,000	4	Divorced	23.05.2024
K7	50	Primary Sch.	Farmer	26,000	3	Widowed	25.05.2024
K8	49	Primary Sch.	Baker	18,000	6	Widowed	26.05.2024
K9	50	High Sch.	Tradesman	65,000	2	Divorced	27.05.2024
K10	39	High Sch.	Butcher	18,000	2	Widowed	28.05.2024
K11	50	Primary Sch.	Glazier	11.900	4	Abandoned by Spouse	29.05.2024
K12	38	High Sch.	Cleaner	50,000	2	Widowed	30.05.2024

According to Table 1, participants' ages range from 38 to 53, with an average age of 45.5 years. In terms of educational background, the sample exhibits considerable diversity, ranging from primary school graduates to individuals holding doctoral degrees, with high school completion being the most common education level. The participants are employed in a wide array of occupations, including teaching, farming, driving, welding, technical services, academia, baking, small-scale trade, butchery, glazing, and cleaning. Regarding occupations, participants belong to various professional groups, including teachers, farmers, drivers, welders, technicians, academics, bakers, tradesmen, butchers, glaziers, and cleaners. Monthly income levels among participants vary significantly, ranging from 9,900 TL to 72,000 TL, with an average income of 31,466 TL. As for family composition, the majority of participants have between 2 and 4 children, although one participant reported having 6 children and another reported 3 children currently residing in the household. Interview durations ranged from 24 to 42 minutes, depending on each participant's pace and comfort in self-expression, with an average length of 30.8 minutes. These demographic indicators offer valuable insight into the participants' socioeconomic conditions, occupational diversity, and household structures as single fathers.

Themes and Analysis

This section presents the findings of the study, which explores the lived experiences of single-parent families, with a particular focus on single fathers and their children—a demographic that has grown in visibility due to shifting family dynamics and rising divorce rates. To systematically interpret the data, a thematic analysis approach was adopted. The data collected through semi-structured interviews were carefully analyzed and grouped into ten major themes, which are presented in Table 2.

Table 2. Themes from Interviews

No	Themes	Sub-Themes
1	The Process and Reasons for Being a Single Father	Reasons for Being a Single Father
		The Emotional and Psychological Effects of Being a Single Father
2	Challenges and Coping Strategies of Single Fatherhood	Financial Challenges for Single Fatherhood
		The Impact of Single Fatherhood on Work Life
		Strategies for Coping with Single Fatherhood

3	Household Responsibilities and Community Support for Single Fatherhood	Management of Household Responsibilities of Single Fatherhood Communal Support for Single Fathers
4	Social Relationships and Feelings of Exclusion of Single Fathers	Changes in Social Relationships of Single Fatherhood The Impacts of Social Judgments on Single Fathers' Feelings of Exclusion
5	Father-Child Relationships in Single Fatherhood	Strengthening Father-Child Relationships of Single Fathers The Ways Single Fatherhood Affects Children
6	Single Fathers' Thoughts of Remarriage	Single Fathers' Concerns about Remarriage Single Fathers's Conditions Required for Remarriage

As a result of the thematic analysis, six overarching themes were identified: (1) the circumstances and pathways leading to single fatherhood, (2) challenges encountered and coping mechanisms developed, (3) household responsibilities and sources of community support, (4) social relationships and feelings of exclusion, (5) dynamics of father–child relationships, and (6) perspectives on remarriage. These themes reflect the complex realities of single fatherhood, including how participants negotiate their evolving parental roles, manage domestic life, and navigate shifting social networks.

Main Theme 1: The Process and Reasons for Being a Single Father

This theme examines the underlying reasons for becoming a single father and explores the psychological and situational effects of these transitions. The initial phase of single fatherhood, as expressed by most participants, is marked by sudden life changes and emotional turmoil. Participants in the study became single fathers due to divorce, the death of a spouse, or abandonment—each event involving distinct emotional and practical adjustments.

Theme 1.1: Reasons for Being a Single Father

This sub-theme focuses on the primary reasons that led to participants' transition into single fatherhood. Divorce, spousal death, and abandonment emerged as the main contributing factors. While these events differ in nature, they share common outcomes—such as emotional distress, financial pressure, and the need for rapid role adaptation. As highlighted in the theoretical framework of this study, divorce is one of the most prevalent causes of single-parent households. A significant number of participants assumed sole parenting responsibilities after separation. For instance, K1, who became a single father following a divorce, reflected:

K1: I divorced my wife in 2016. At the time, we were living in Izmir, and after the divorce, I moved to Bitlis. It was difficult because I was far from my family and social environment, but I tried to establish my own routine because I didn't want to leave my children.

This account underscores the emotional and logistical difficulties faced by fathers who assume full custody following divorce, particularly in the absence of familial or social support systems. Similarly, K9 shared the emotional impact divorce had on his children:

K9: The divorce process was very difficult; we were affected both financially and emotionally. My children were greatly affected. My daughter cried at night, while my son handled it better because he was older. But still, it was a tough period.

The interview notes of K9 summarize the deep effects of divorce on the family, especially on the children. The family experienced both financial and emotional challenges following the divorce. Furthermore, the children's responses differed according to their age and emotional resilience. The emotional impact on the younger daughter was more profound, whereas the older son responded to the situation with greater maturity. This suggests that parents need to provide different kinds of support based on each child's needs. Another important reason for single fatherhood is the death of one spouse.

Similar to divorce, after the death of one spouse, the surviving parent may not remarry and may take on the sole responsibility of raising the children. K2, reflecting on the process after his wife's death, stated:

K2: My wife died of cancer. During her three years of treatment, we traveled between Van and Ankara. I had to take on the roles of both mother and father for my kids after she died. This process deeply affected me both financially and emotionally.

This testimony reveals the heavy burden borne by a father during his wife's illness and after her death. The father faced significant financial and emotional challenges while raising his children, taking on both parental roles after her passing. Similarly, K10 described the financial and emotional consequences of losing his spouse:

K10: I lost my wife in 2018. My children were young when she died, so it affected them deeply. I tried to care for them, but due to financial struggles, I couldn't be the father I wanted to be.

K10's statement highlights the emotional challenges of losing a mother, particularly for young children, and the sadness the father felt about not being able to provide the desired support due to financial difficulties. Economic hardships made it difficult for the father to engage with his children as he wished, affecting his ability to fulfill his responsibilities. Another significant factor in the formation of a single-parent family is abandonment by one spouse. In cases of abandonment, some parents, instead of remarrying, remain single and continue to live with their children. K1 shared:

K11: My wife left me 12 years ago, abandoning the children. We had married in Istanbul and lived there for ten years. One day, she left the children and me. After that, we divorced, and since then, I have been raising my children alone.

This case summarizes the difficult situation arising from the sudden departure of the mother and the father's subsequent assumption of sole parental responsibility. This scenario highlights the profound effects of an unexpected separation on both the children and the father and reflects the struggles of single fatherhood. While the pathways into single fatherhood differ, all participants described various challenges and strategies they developed in response—issues that are explored in the next theme.

Theme 1.2: The Emotional and Psychological Effects of Being a Single Father

This theme focuses on the emotional and psychological impacts of becoming a single father. The emotional consequences of becoming a single father include feelings of loneliness and the adjustment to a new life. The responsibility of caring for children and managing the household often deepens the sense of loneliness. For some participants, the lack of a support system intensified these emotions. The emotional and psychological effects of single fatherhood vary from person to person, but one significant emotional aspect is the feeling of loneliness. In interviews, several participants reported experiencing profound loneliness. K5 shared the following about this issue:

K5: After the divorce, I fell into a void, and loneliness was difficult to endure. Even though my children were with me, carrying the entire burden alone was psychologically exhausting. The feeling of loneliness became a heavy load.

The interview notes of K5 illustrate the psychological strain caused by loneliness and taking on all responsibilities alone after a divorce. Despite being surrounded by his children, K5 struggled with the emotional toll of carrying the weight of everything by himself. This situation reflects the psychological effects of loneliness and the absence of shared responsibility in single fatherhood. Similarly, K9 expressed the following about the loneliness he experienced:

K9: After the divorce, loneliness was the hardest emotion. Living alone and having to respond to my children's needs by myself was not easy. Despite my gradual adjustment, I still face moments of struggle.

The interview notes of K9 underline the difficulties of living alone after a divorce and the responsibility of meeting his children's needs alone. While he has gradually adjusted to the situation, loneliness still presents challenges, indicating that coping with it in single fatherhood requires a long adjustment period.

Main Theme 2: Challenges and Coping Strategies of Single Fatherhood

This theme examines those difficulties and the strategies participants developed to cope with them. Single fathers face a range of challenges that significantly affect their daily routines, emotional well-being, and relationships with their children. The sub-themes presented below—financial challenges, work-life balance, and coping strategies—offer a comprehensive understanding of the pressures faced by single fathers and their adaptive responses.

Theme 2.1: Financial Challenges for Single Fatherhood

Financial hardship was the most commonly reported difficulty among participants. Many fathers noted that after divorce, spousal death, or abandonment, they became solely responsible for their household's economic needs. They struggled to meet basic expenses for their children and themselves, often without adequate support. For example, K2 described the financial strain he experienced following his wife's death:

K2: After my wife passed away, I couldn't work for a while, and I faced a lot of financial difficulty. I couldn't meet my children's needs, but once I recovered, I returned to work. I'm still in a tight financial situation.

This account illustrates how grief and financial instability intersect, making it difficult for single fathers to resume employment and maintain economic stability. Similarly, K10 spoke about how insufficient income limited his ability to parent effectively:

K10: I don't earn enough from my job. This makes it difficult to meet my children's needs. As a result, I don't spend much time with them; I'm always at work. This negatively affects my relationship with them, but I have no other choice.

K10's statement highlights the difficulties single fathers face when trying to balance work with raising children. Financial constraints prevent them from spending time with their children, which negatively impacts family dynamics. His words imply a core dilemma: economic necessity often forces single fathers to prioritize work at the expense of quality time with their children. K11 also emphasized the worsening financial situation following spousal abandonment:

K11: Financial difficulties increased, especially after my wife left. To cover my children's expenses, I often had to take on extra jobs. I also tried to survive with social assistance.

The interview notes of K11 underscore the deepening financial difficulties after the wife left, highlighting the need for extra jobs to meet the children's needs and the use of social assistance as a survival strategy.

Theme 2.2: The Impact of Single Fatherhood on Work Life

Another recurring issue was the disruption of work life. Many participants noted that they had to adjust their working hours or even change jobs to care for their children. This theme explores the effects of single fatherhood on participants' work lives. Several interviewees had to adjust their work schedules to take care of their children. For example, K1 described the adjustments he made after his divorce:

K1: After the divorce, I changed my working hours to take care of my children. I go to work later in the morning and leave earlier in the evening, but this affects my work performance. I struggle to keep up.

The interview notes of K1 reveal the challenges a single father faces when adjusting work hours to care for his children. These adjustments, however, negatively affect his job performance and result in difficulties with time management. K5 shared:

K5: Because of my work, I don't spend enough time with my children, but I request flexible working hours to be able to spend more time with them. My job helps with this, but I can't always get that flexibility.

The interview notes of K5 demonstrate the conflict between work and parental responsibilities. While he requests flexible hours to be with his children, his job doesn't always accommodate this, creating tension between work obligations and parenting.

Theme 2.3: Strategies for Coping with Single Fatherhood

This theme covers the strategies used by single fathers to manage difficulties. Despite facing numerous challenges, participants also reported a variety of strategies to cope with financial strain, emotional stress, and caregiving demands. Interviewees discussed coping strategies they developed to manage economic and work-life challenges. For example, K2 and K8 shared their methods for overcoming challenges:

K2: I tried to be patient with my children. When things went wrong, I reminded myself that I had to endure for their sake. Even during financial difficulties, I always supported my children and never gave up.

K8: I took my mother in. Without her, it was very hard to balance work and home. Her support helped me get through some problems more easily.

K2's interview notes highlight his commitment to staying patient and supporting his children despite financial hardship. K8's notes emphasize the importance of family support, particularly from his mother, in helping to balance the responsibilities of work and parenting. K10 expressed that even when facing financial difficulties, he tried to spend as much time as possible with his children, talking to them and ensuring they knew he was there for them. While these challenges are substantial, participants also reported other personal parenting experiences, as discussed in the following theme.

Theme 3: Household Responsibilities and Community Support for Single Fatherhood

This main theme focuses on how fathers manage household tasks in the process of single parenting and how the support they receive from their environment affects these processes. The interviews revealed that single fatherhood entails a significant increase in domestic responsibilities, including childcare, housework, and daily household management. Participants with reliable support networks generally reported smoother daily functioning, whereas those with limited or no external support expressed greater difficulty.

Theme 3.1: Management of Household Responsibilities of Single Fatherhood

This theme examines how participants manage housework, childcare, and other household tasks. Most participants reported that in the absence of their spouses, the responsibility for housework and childcare fell to them. It was observed that single fathers were forced to take on the full responsibility of household chores and childcare alone. In the participants' statements, tasks such as cooking, cleaning,

and personal care for the children had become part of their daily routine. The following statements sum up the experiences of K3, K7, and K11 in managing household responsibilities:

K3: I handle all household tasks at home. The care of my children, cleaning, cooking, everything is on me. It was difficult at first, but I had to get used to it.

K7: I take care of all my children's needs at home. As soon as I wake up, I prepare breakfast and send them to school. When I return from work, I again handle the cooking and other needs.

K11: I have to establish my own routine; my children's needs and housework are always my responsibility. Sometimes I struggle, but I manage somehow.

Examining the interview notes of K3, K7, and K11, it is evident that they highlight similar challenges in taking on household responsibilities. These statements show that single fathers take on the majority of household tasks during the single parenting process and that this has become a habit for them. K3 mentions the initial difficulties but notes that he had to adjust, while K7 emphasizes that he is responsible for his children's needs every morning and after work. K11, on the other hand, mentions that he tries to combine these responsibilities with his own routine. Overall, these statements reflect that single fathers internalize housework and childcare as a duty, which they personally shoulder.

Theme 3.2: Communal Support for Single Fathers

This theme examines how environmental support systems - both emotional and practical - impact single fathers' lived experiences. The interviews revealed divergent experiences regarding social support among participants. While some fathers reported receiving substantial assistance from family members or close relatives, others described facing these challenges without any external support. Analysis suggests that those with robust family networks or accessible support systems managed domestic responsibilities more effectively. Particularly for fathers with extensive family structures or reliable personal networks, such support proved invaluable in alleviating parenting burdens.

K1: My mom and dad provided support when I moved in with my family. My mom cooks and takes care of the children. This way, some of my workload is eased.

K4: While living in Istanbul, my sister would occasionally come and help with cleaning and cooking. After moving to Bitlis, I no longer had this support, and I had to do everything myself.

K9: My father's second wife supports us a lot at home. While I'm at work, she takes care of the children and cooks. Without her support, it would be hard for me to manage this process.

The interview notes of K1, K4, and K9 emphasize the importance of environmental support in easing the daily burdens of single fathers during the single parenting process. K1 mentions that the support from his parents alleviates his workload, while K4 points out the difficulties he faced after moving and losing this support. K9 shares that he is able to balance work and childcare with the help of his father's second wife. The notes highlight how family support contributes to individuals' quality of life and how the lack of support increases daily burdens.

Theme 4: Social Relationships and Feelings of Exclusion of Single Fathers

This central theme captures both the evolving nature of social connections and the pervasive sense of marginalization experienced by single fathers. The interview data revealed that single fatherhood frequently adversely affects social relationships, with many participants reporting experiences of social exclusion and alienation. A majority of participants described significant changes in their social relationships, primarily attributed to societal stigma and its consequent distancing effects.

Theme 4.1: Changes in Social Relationships of Single Fatherhood

Participants reported varied experiences regarding shifts in their social relationships after transitioning to single fatherhood. While some described growing distance from existing social networks (including relatives and friends), others consciously modified their social behaviors in response to perceived societal expectations. Interview data revealed two distinct patterns: (1) passive distancing where participants experienced withdrawal from their social circles, and (2) active distancing where fathers deliberately limited social interactions due to anticipated stigma. The following statements from K5, K8, and K11 exemplify these relational transformations during their single parenting journeys:

K5: My relationships with some relatives changed after my divorce, forcing me to distance myself. Taking care of my children is my priority, so I can't attend many social gatherings.

K8: I see my friends much less now. I dedicate more time to my children, which has resulted in my friends taking a lesser role in my life.

K11: After my wife left, I received reactions from some parts of society. I had to distance myself from neighbors because they kept commenting.

The interview data from participants K5, K8, and K11 demonstrate significant alterations in social relationships following their transition to single fatherhood. Three distinct patterns emerge: (1) K5 reported consciously limiting contact with certain relatives and avoiding social gatherings to prioritize childcare responsibilities; (2) K8 described reduced interactions with friends as he reallocated time toward parenting; and (3) K11 experienced social withdrawal from neighbors due to perceived negative judgments. These accounts collectively reveal how single fathers navigate social disengagement as they assume primary caregiving roles, with this withdrawal representing both a practical response to parenting demands and a reaction to social stigma.

Theme 4.2: The Impacts of Social Judgments on Single Fathers' Feelings of Exclusion

This theme examines the psychosocial impacts of societal perceptions on single fathers' lived experiences. Several participants reported experiencing social exclusion, describing feelings of inadequate societal acceptance as single fathers. Multiple respondents articulated experiences of marginalization and isolation stemming from prevailing social prejudices against non-traditional family structures. The interview data suggests that conventional societal perspectives frequently fail to provide meaningful support, instead often manifesting as critical judgments toward single fatherhood.

K7: As a single father, I have experienced some feelings of exclusion. Some people looked at me with pity, or they, while trying to help, actually acted in a distancing manner.

K9: I feel excluded in certain environments. At crowded events like weddings, I find it particularly difficult because everyone discusses their families and asks personal questions.

The interview data from participants K7, K9, and K10 reveals consistent experiences of social exclusion and discomfort stemming from societal perceptions of single fatherhood. Three distinct manifestations emerged: (1) K7 reported encountering pitying looks and conditional social distancing masked as offers of assistance; (2) K9 described feeling conspicuously excluded in crowded social settings, resulting in significant discomfort; and (3) K10's account, as presented in the following statement, further corroborates these experiences of marginalization. These narratives collectively illustrate the subtle yet pervasive forms of social alienation faced by single fathers in various interpersonal contexts:

K10: After losing my wife, I had to withdraw from some social spaces. I feel uncomfortable at large events because, as a single father, I sense the judgmental stares from others.

K10's account substantiates the pattern of social withdrawal among single fathers, revealing how societal perceptions actively constrain their participation in public spaces and social gatherings. The

interview data collectively demonstrate that prevailing social judgments create substantial barriers for single fathers, resulting in both voluntary disengagement and involuntary exclusion from various social spheres. These findings underscore the psychosocial impact of societal stigma on single fathers' lived experiences and social participation.

Main Theme 5: Father-Child Relationships in Single Fatherhood

The transition to single fatherhood precipitates significant transformations in paternal-child relationships. This central theme examines three interrelated dimensions: (1) the evolving nature of father-child interactions, (2) the psychological impact on children, and (3) the development of new bonding mechanisms. While participants universally reported strengthened emotional connections with their children, they simultaneously acknowledged the persistent void created by maternal absence, creating a complex duality in their parenting experience.

Theme 5.1: Strengthening Father-Child Relationships of Single Fathers

This theme focuses on how single fathers, in their role as sole caregivers, develop closer social relationships with their children. Some participants expressed in interviews that after becoming single fathers, they formed a stronger bond with their children. The necessity of spending more time with their children positively impacted the bond between father and child for some participants, strengthening their communication.

K2: After my wife passed away, I started paying more attention to my children. During this process, our bond became stronger, and my children became more attached to me. I try my best to meet their needs.

K5: My children tell me everything now; there are no secrets between us. Previously, I was not as close to them, but now I am fully aware of their lives, which has significantly strengthened our bond.

K10: "After becoming a single father, my relationship with my children improved even more. I try to spend time with them every evening; listening to them and understanding them feels good to me.

The interview notes from K2, K5, and K10 reveal how single parenting deepened and strengthened the emotional bonds between these fathers and their children. K2 explained that after his wife's death, he devoted more attention to his children, and their attachment to him grew as he worked to meet their needs. K5 noted that his children now confide in him completely, sharing everything openly. Similarly, K10 described how becoming a single father led him to spend more quality time with his children, actively listening to them.

Theme 5.2: The Ways Single Fatherhood Affects Children

The emotional impact on children due to their mothers' absence was a recurring theme in participants' statements. Many children faced difficulties during this transition, prompting some fathers to provide additional emotional support. As discussed in the theoretical framework, the effects of single fatherhood on children's wellbeing remain a critical concern. While some children struggled emotionally with their mothers' absence, others gradually adapted by forming stronger bonds with their fathers. Participants K3, K7, and K8 articulated this dynamic in the following ways:

K3: My children miss their mother every day. Especially my little girl asks for her mother at night. I try to support them during this process, but it saddens me to see them miss her.

K7: My son tells me that he misses his mother, especially at school, as he is the only child without a mother among his peers. I try to support him as much as I can, but he feels the absence.

K8: My children had a hard time during this process. Especially my older daughter struggled to accept the situation, but over time, she adjusted. I try to be by her side, and we talk a lot.

The interview notes of K3, K7, and K8 summarize how single fathers tried to help their children cope with the emotional difficulties resulting from the absence of their mothers. K3 states that his children miss their mother deeply, especially his little daughter, who asks for her at night, which also saddens him. K7 mentions that his son struggles, especially in school, due to the absence of his mother and feels isolated. K8 highlights how his older daughter initially had trouble accepting the loss of her mother but gradually became accustomed to it.

Main Theme 6: Single Fathers' Thoughts of Remarriage

Remarriage is a complex issue for most participants. This main theme focuses on the participants' thoughts on remarriage and their reservations about it. Most participants, in the interviews, indicated that they approached marriage cautiously due to their children's reactions or the insecurity they felt.

Theme 6.1: Single Fathers' Concerns about Remarriage

The vast majority of participants expressed in interviews that they considered their children's reactions and their own internal reservations when contemplating remarriage. Some participants, especially those who feared harming their children, were reluctant to consider marriage. The uncertainty about how their children would react and how a future spouse would treat them led some participants to question these decisions. K1, K2, and K11 expressed their views on this topic as follows:

K1: The thought of remarriage doesn't cross my mind. I don't want to do anything that might upset my children. If there is any chance that it might harm them, I cannot take that risk.

K2: It doesn't feel right for me to bring someone else into my life when my children's mother is gone. My children are not ready for that, and I don't want to think about marriage again.

K11: I can't feel comfortable in a new marriage. I don't want to disturb the routine I've established with my children or cause confusion in their minds.

The interview notes of K1, K2, and K11 emphasize similar thoughts and show that some participants are displaying avoidance behaviors. The reasons for avoiding remarriage are primarily based on the desire to protect the children's emotional well-being and the fear of any potential harm. The participants are concerned about the possible negative effects a new marriage could have on their children and are reluctant to disturb the current stability.

Theme 6.2: Single Fathers's Conditions Required for Remarriage

Some participants mentioned in interviews that they might consider remarriage but only under certain conditions. Participants identified a spouse who would get along well with their children and love them as one of the most important criteria for considering remarriage. Some participants emphasized that they could only think about remarriage if specific conditions were met. K5, K7, and K9 expressed their thoughts on remarriage as follows:

K5: If I find someone who can treat my children like a mother and truly love them, I could consider remarriage. But finding someone like that is not easy.

K7: If I find someone who will not harm my children and love them, I could contemplate remarriage. Otherwise, I won't even consider it.

K9: It's hard to find someone who will truly accept both my children and me. If such a person comes into my life, maybe remarriage could be on the table one day.

The interview notes of K5, K7, and K9 indicate that the primary consideration in remarriage is their children's well-being. Participants mentioned that they might consider remarriage if they find someone who will show love and care for their children, treating them like a mother. The thought of remarriage seems to be contingent upon finding someone who would accept and care for both them and their children. They recognize that finding such a person is challenging, which explains their cautious approach.

Discussion, Conclusion, and Recommendations

Today's growing number of single-father families reflects a family structure with specific support needs that society has not fully understood. Single fathers take on both parenting roles and the responsibilities of managing a household, fulfilling all the daily requirements of life. In this process, as they strive to handle both domestic and external tasks on their own, their social lives undergo significant changes (Künteci, 2024). This research has revealed the multifaceted challenges that single fathers face during this process, the transformations in their social relationships, the bonds they form with their children, and how they develop resilience in their new life order. In Türkiye, the increasing trend of divorce has shown that men face various challenges in adapting to the post-divorce period. In a study conducted by Aktaş (2018), it was noted that when custody of the children is granted to the mother, fathers feel distant from the warmth of family life and experience longing for their children. On the other hand, when the father receives custody, all parental responsibilities fall on him. Demirel's (2020) study revealed that men undergoing divorce primarily prioritize their concerns for their children. It was explained that when children remain with their mother, fathers struggle to maintain a regular relationship with them, while when children stay with their father, concerns about being a single-parent family arise.

The research reveals that single fathers face economic and social challenges that require them to maintain a work-life balance. Similar findings are emphasized in a study conducted by Arıkan and Kaplan (2022). This study indicates that men receive little social support after divorce, experience feelings of loneliness, and undergo a distressing process.

Moreover, some participants stated that they felt marginalized because they did not fit into traditional family structures and lacked adequate support from their social circles. However, despite this lack of support, fathers try to overcome barriers by relying on the emotional strength of their bond with their children. Additionally, the findings show that single fathers develop a deep and meaningful closeness with their children. Fathers make efforts to be closer to their children, meeting their emotional needs, which also strengthens the fathers' psychological resilience. The research also revealed that some participants were hesitant about remarriage. These fathers are sensitive to the emotional health of their children and are cautious about how starting a new relationship might affect them. In conclusion, society often overlooks or misunderstands the role of single fathers in the family structure. Frequently, they must balance fulfilling their parenting duties with meeting societal expectations. Despite these challenges, these fathers have developed strong resilience and deep bonds with their children.

This research emphasizes that single fathers need more support and understanding and that increasing social services, psychological counseling, and economic assistance tailored to this family structure would improve the quality of life for both fathers and children. As stated by Güngör (2023), the longitudinal increase in single-parent families in Türkiye highlights the necessity and importance of services provided to these family members. Various solutions should be developed to alleviate the difficulties faced by single fathers and provide support to these family structures. Single fathers face similar economic and emotional burdens as single mothers; however, they experience different societal expectations and perceptions. As a less visible family structure, single fathers often encounter difficulties accessing support systems and face challenges outside societal parenting norms. In this

context, certain gender roles in traditional societies make the experiences of single fathers who bear household responsibilities more challenging (Demirel, 2020).

Firstly, the development of social support programs can help single fathers fulfill their household responsibilities more easily. Support can be provided for fathers in terms of daycare centers or nurseries, and they could be granted hourly leave during the day, similar to maternity or breastfeeding leave, to meet their children's needs. A public service announcement could be created to inform single fathers about the institutions and organizations that offer services for their children. Additionally, raising public awareness could facilitate the development of social policies on this issue. Local governments and NGOs could offer professional or volunteer support services in areas such as childcare, meal preparation, and housekeeping, making daily life easier for these families. The increased accessibility of psychological counseling and guidance services is crucial to alleviate the emotional burdens faced by single fathers. Individual counseling or group therapy services for both fathers and children could help establish a healthy foundation for parent-child relationships. These services would help fathers cope with feelings of loneliness and support their children's emotional development more effectively.

Strengthening financial support for single fathers is also an important step. As the sole income source, these fathers should be provided with social assistance and financial support. Incentives for childcare costs or low-interest loans could ease their economic burden and help meet their children's needs. Increasing educational support programs would also benefit these families. Free or low-cost services for school readiness, homework support, and special education needs would support educational equality. Furthermore, parent education programs could be organized to help fathers actively engage in their children's education. Social awareness campaigns and support initiatives can also strengthen assistance for single father families. Through media and local events, these family structures can be promoted as accepted and valued in society. A more supportive societal attitude towards these families will help single fathers feel more supported. Lastly, to help single fathers balance work and life, employers could offer flexible working hours or remote work options. This would give fathers more flexibility in spending time with their children and fulfilling their daily responsibilities.

Disclosure Statements

1. Contribution rate statement of researchers: First author %51, Second author %49

2. Conflict of interest: There is no conflict of interest among authors.

3. Ethics Report: The permission required to collect the data was obtained from the Social and Human Sciences Research Ethics Committee of Bitlis Eren University with the decision dated 06.08.2024 and numbered 143480.

4. Research Model: The data for this research article were obtained from 12 participants using purposive sampling and semi-structured interview techniques. This method was chosen to gather in-depth information. Subsequently, the data were analyzed using thematic analysis, and interpretations were generated.

TÜRKÇE SÜRÜM

Giriş

Yüzyıllardır devam eden aile yapıları ve cinsiyet rolleri kentleşme, sanayileşme ve modernleşme ile birlikte değişime uğramakta, tipik aile yapıları dönüşmekte ve tek ebeveynli ailelerin varlığı küresel boyutta giderek yaygınlaşmaktadır. Ortaya çıkan tek ebeveynli ve istikrarsız aile yapısı birçok sorunu da beraberinde getirmektedir (Chavda & Nisarga, 2023). Tek ebeveynli aileler çoğunlukla anne ve çocuklardan oluşurken modern toplumlarda yeniden evlenmemiş baba ve çocuklarından oluşan tek ebeveynli ailelerin oranı da hızla artmaktadır (Garasky & Meyer, 1996). Coşan'ın (2018) çeşitli kaynaklardan derlediği bazı verilere göre tek ebeveynli aile oranı ABD'de %32, İngiltere'de %33, Fransa'da %29 olarak tespit edildi. TÜİK verilerine (URL 1) göre Türkiye'de de "2023 yılında toplam hanehalklarının %10,6'sını tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan hanehalkları oluşturdu. Toplam hanehalklarının %2,4'ünü baba ve çocuklardan oluşan, %8,2'sini ise anne ve çocuklardan oluşan hanehalklarının oluşturduğu görüldü."

Evlilik dışı doğum ve boşanma oranlarının yüksek olduğu diğer modern toplumlarda da tek ebeveynli aile oranı yükselmektedir. Tek ebeveynli ailelerin artmasında ölüm, evlilik dışı doğum gibi faktörler rol oynasa da önemli bir neden olarak boşanma olgusu gelmektedir (Chiu vd., 2018). Başka bir ifade ile tek ebeveynli ailelerin ortaya çıkmasında daha önce baskın olarak ölüm rol oynarken artık boşanma olgusu belirleyici olmaktadır (Chavda & Nisarga, 2023). Dünyadaki tek ebeveynli ailelerin yarısından fazlasının boşanma ve ayrılık sonucu ortaya olduğu tespit edilmektedir (Atıla Demir & Genç Çelebi, 2017, s. 114). Dünyanın birçok ülkesinde evlenme oranı azalırken boşanma oranında bir artış yaşanmaktadır (Coşan, 2018, s. 267). TÜİK verilerine (URL 1) göre Türkiye'de 2001 yılında boşanma sayısı 91 994 olarak gerçekleşirken 2023 yılında bu sayı artarak 171 881'e yükselmiştir. Dünyada ve Türkiye'de boşanmanın hızla yaygınlaşması birçok sosyal sorunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Şüphesiz bu temel sorunlardan biri, çocukların bakımınıdır. Hatta birçok boşanmanın ertelenmesinin temelinde çocuklar gelmektedir. Bu bağlamda boşanmadan sonra karşılaşılan temel sorunlardan biri çocukların kimde kalacağı ya da çocukların bakımlarının kimin üstleneceğidir. Ancak ilgili literatür incelendiğinde bu olgu daha çok anneler üzerinden tartışıldığı ve bekâr babaların deneyimlerinin bu süreçte göz ardı edildiği görülmektedir. Boşanma sonrası geliştirilen destek mekanizmaların çoğu da annelere yönelik olmaktadır.

Tek ebeveynli ailelerin oluşumunda en yaygın nedenlerden biri olan boşanma, çocuğun velayetinin kime verileceği konusunu gündeme getirmektedir. Adli birimler, çocuğun üstün yararını gözeterek velayet kararlarını verirken, çoğunlukla bakım ve duygusal destek açısından anneyi daha uygun bir ebeveyn olarak değerlendirmektedir (Atıla Demir & Genç Çelebi, 2017, s. 114; Feyzioğlu ve Kuşçuoğlu, 2011, s. 101). Bununla birlikte cinsiyet rolleri de bu süreçte belirleyici olmaktadır. Geleneksel olarak annelerin çocuk bakımında daha etkin rol oynadığına dair yaygın kabul, velayet kararlarında etkili olmakta ve boşanma sonrasında tek ebeveynli ailelerin büyük çoğunluğunu anne ve çocuklardan oluşmasına yol açmaktadır. Ancak boşanma ve ayrılıktan sonra çocukları kendisinde kalıp sorumluluğu üstlenen babaların sayısı da giderek artmakta ve toplumun önemli bir kesimini oluşturmaktadır. Toplumda her ne kadar ebeveynlik görevlerinin daha çok anneye ait olduğu yönünde bir kabul olsa boşanma sonrası bekâr babalar da artık çocuklarının bakım sorumluluğunu üstlenebilmektedir. Bu konu hakkında yapılan araştırmalar incelendiğinde ise araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Boşandıktan sonra çocuklar babada kaldığında ve baba, çocukların bakımını üstlendiğinde anneden farklı olarak birçok zorlukla karşılaşmaktadır. Özellikle geleneksel ya da kısmi geleneksel toplumda cinsiyet rolünün dengesini sağlama, çocuk bakımı hakkında beceri sahibi olma, yatkınlık, dışlanma, damgalanma, destek mekanizmalarından yoksun kalma, toplumsal ve kurumsal yaklaşımlar bu zorlukların başında gelmektedir. Toplumsal beklentiler ve kişisel deneyimler de bu süreçte önemli

rol oynamaktadır. Bekâr babaların tek ebeveynlik deneyimlerine yönelik bu özgün durum, böyle bir araştırmayı gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda çalışma, “çocukların sorumluluğunu üstlenen bekâr babalar tek ebeveynlik sürecini nasıl deneyimlemektedir” sorusuna cevap aramaktadır. Geleneksel ebeveynlik rolünün dışına çıkarak bekâr babaların tek ebeveynlik deneyimlerine odaklanan bu çalışma, sosyolojik açıdan ilgili literatüre ve tek ebeveynli bekâr babalara yönelik geliştirilecek politikalara bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Tek Ebeveynli Aile

Aile, biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve ekonomik unsurları içeren toplumsal bir kurum olarak, bireyin sosyalizasyon sürecinde önemli bir kaynak teşkil etmekte ve işlevleri aracılığıyla bireyin şekillenmesine katkı sağlamaktadır (Eyce, 2014). Aile sosyolojisi literatürü incelendiğinde, evrensel bir kurum olan aile ile ilgili birçok farklı ancak birbiriyle örtüşen tanımın bulunduğu görülmektedir. Kapsayıcı tanımlardan birine göre, “Aile; kan, soy, evlilik/hukukî birliktelik ya da evlat edinme bağları ile birbirine bağlı yakın insan ilişkilerinden oluşan ve nesiller/kuşaklar boyu devam eden bir sosyal etkileşim ağı ve aynı zamanda bir sosyal kurumdur” (Öztop vd., 2018, s. 10). Literatürde ayrıca evrensel bir aile tipinin olmadığı, aile türlerinin zamanın koşulları ve toplumsal yapılar doğrultusunda çeşitlilik gösterdiği belirtilmektedir (Cansel, 1969). Aile tipleri üzerine yapılan sınıflandırmalarda, ailenin belirli özellikleri esas alınmaktadır. Aileyi büyüklüğüne göre geleneksel geniş aile, çekirdek aile; otorite dağılımına göre anaerkil aile, ataerkil aile, eşitlikçi aile; soyun izlenmesine göre baba soyunun izlenmesi, ana soyunun izlenmesi, soyun iki yanlı izlenmesi; oturulan yere göre patrilokal, matrilokal, neolokal, bilolokal, dayı yanına yerleşme biçiminde sınıflandırmak mümkündür. Ancak toplumsal değişim ve dönüşümle birlikte yeni aile türleri ve aileye alternatif yaşam biçimleri de ortaya çıkabilmektedir. Yeni geniş aile, birlikte yaşama, bekâr kalma, tek ebeveynli aile diğer aile türlerinin ve yeni yaşam biçimlerinin bazılarıdır (Tire, 2020).

Çocukların anne ve babasıyla birlikte yaşadığı geleneksel geniş aile ve çekirdek aile hem ebeveynlere hem de çocukların gelişimine önemli katkı sunmaktadır. Çocukların sorumluluğunu üstlenmek önemli bir emek ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. İki ebeveyn bu sorumluluğu paylaştığında iş yükü hafiflemektedir. İki ebeveynin varlığı çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimini de olumlu yönde etkilemektedir. Erken çocukluk dönemi çocuklarda güven duygusunun gelişimi için kritik öneme sahiptir. Bu dönemde anne ve babanın varlığı, çocukların güven duygusunu pekiştirmektedir. Bununla birlikte çocuğun aile içinde sosyalleşme sürecinde anne ve babadan farklı deneyimler edinmesi daha sonra sosyal hayatta karşılaşılan olaylara farklı perspektifte bakmasını kolaylaştırmaktadır (Amato, 2005; Carlson & Corcoran, 2001).

Modernleşme ile birlikte geleneksel geniş aile yerini, ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek aileye bırakmıştı. Çekirdek aile de parçalanarak tek ebeveynli aileye dönüşmektedir. Tek ebeveynli aile tipi, çeşitli nedenlerden dolayı sadece anne ya da baba ile yaşayan evlenmemiş çocuk veya çocuklardan oluşan aile şeklinde tarif edilmektedir (Atila Demir & Genç Çelebi, 2017, s. 113). Tek ebeveynli aile, hayatta olan diğer ebeveyn tarafından dışarıdan desteklense bile ailenin sorumluluğu tek bir ebeveyn tarafından üstlenilmektedir. Ancak tek ebeveynli aile yapısı da nedenine bağlı olarak farklılaşmakta ve farklı özellikler sergileyebilmektedir. Öztop ve arkadaşları (2018, s. 21) tek ebeveynli aile tipinin özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

- Boşanma sonucu oluşan tek ebeveynli aile
- Eşi ölen ebeveyn ile çocuklarının oluşturduğu tek ebeveynli aile
- Eşlerin ayrı yaşaması sonucu oluşan tek ebeveynli aile
- Evlilik dışı birliktelikten çocuk sahibi olan tek ebeveynli aile

Tek ebeveynli aile yapısının ortaya çıkmasında ölüm ve zorunlu ayrılık gibi faktörler belirleyici olsa da özellikle modern toplumlarda boşanma ve evlilik dışı çocuk sahibi olma gibi nedenler de etkili olmaktadır. Tek ebeveyn aile deneyimi hem ebeveyn üzerinde hem de çocuklar üzerinde derin izler

bırakmaktadır (Coşan, 2018). Tek ebeveynli ailelerde; anne ya da baba, çocuğun yetiştirilmesi ve bakımından tek başına sorumlu olup, aile içi sorumlulukların büyük bir kısmını üstlenmektedir. Bu tip aile yapısı ihtiyaçlar bakımından diğer aile türlerinden farklılaşıp ekonomik, duygusal ve sosyal bir takım zorluklar içermektedir. “Tek ebeveynli aileler günlük yaşamda ekonomik yetersizlik, sosyal yaşama katılamama, ebeveyn olarak sorumluluklarını yerine getirememe, çocuk bakımı konusunda sorumlulukların artması, evle ilgili faaliyetleri yürütememe ve zaman kullanımı gibi pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadır” (Öztop vd., 2018, s. 20-29). Birçok ülkede sayısı hızla artan tek ebeveynli aile yapısı yoksulluk, işsizlik, dışlanma, damgalanma, suç gibi birçok sosyal sorunla ilişkilendirilmektedir (McKeown, 2001).

Tek ebeveynli ailelerin karşılaştığı sorunlardan biri de sorumluluğu üstlenen kişinin, tek ebeveynli rolüne uyum sağlamada karşılaştığı zorluklardır (Öztop vd., 2018, s. 20). Hanehalkının sorumluluğunu üstlenen bekâr ebeveynler, iki ebeveynin yükleneceği yükü tek başına yüklemek zorunda kalmaktadır. Yüklenen bu aşırı yük ebeveynin hem kendisine daha az zaman ayırmasına yol açmakta hem de çocuklarıyla daha az zaman geçirmesine neden olmaktadır (Chavda & Nisarga, 2023). Özellikle ilk süreçte çocukların sorumluluğunu üstlenerek tek başına kalan ebeveyn yoğun bir endişe ve yalnızlık hissine kapılabilmektedir (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, s. 99).

Tek ebeveynli aile yapısı sadece ebeveyni olumsuz etkilememekte, çocuklar üzerinde de derin izler bırakmaktadır. Bir ebeveynin kaybı, çocukların hem ruh sağlığını hem fiziksel sağlığını olumsuz etkileyerek gündelik yaşamını ve geleceğini şekillendirmektedir. Tek ebeveynlerin çocukları duygusal olarak daha kırılgan olmakta, davranış sorunları yaşamakta, sosyalleşmekte zorluk çekmekte, fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimde bozulmalar yaşayabilmekte, düşük eğitim başarısı sergilemekte ve düşük öz saygıya sahip olmaktadır (Chavda & Nisarga, 2023, s. 19). Tek ebeveynli çocuklar kendilerini daha mutsuz hissedebilmekte, beraber olmadığı ebeveyne karşı özlem duyabilmekte, tek ebeveynle yapılan ailesel faaliyetler çocuklarda bir eksiklik duygusu oluşturabilmektedir (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011).

Tek ebeveynli aileden gelen çocuklar bilişsel beceri açısından daha geride olmakta ve suça bulaşma riski daha fazla olmaktadır (Coşan, 2018). Tek ebeveynli ailelerde yetişen çocukların akademik başarısı da daha düşük olabilmektedir. Lange ve arkadaşları (2013) 25 ülkedeki 11.887 okuldan 209.300 öğrenciye ait bilgi içeren Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı’ndan (PISA) 2000 ve 2003’ten alınan birleştirilmiş verilerinden yararlanarak hazırladığı çalışma; tek ebeveynli ailede yaşayan öğrencilerin 2 biyolojik ebeveyniyle yaşayan çocuklara kıyasla eğitim süreçlerinde daha düşük başarı gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Bekâr Babaların Tek Ebeveynlik Deneyimleri

Dünyada hızla artan tek ebeveynli aile sayısının büyük çoğunluğu anne ve çocuklardan oluşmaktadır. Erkeklerin boşanmadan sonra çocuklarını annelerinin, yakın bir kadın akrabasının ya da bir devlet kurumunun bakımına bırakarak yeniden evlenme olasılığının yüksek olması ve ebeveynlik rolleri böyle bir sonucun ortaya çıkmasında büyük oranda belirleyici olmaktadır (Chavda & Nisarga, 2023). Ancak çocukların bakımını üstlenen bekâr baba ve çocuklardan oluşan tek ebeveynli aile sayısında da bir artış gözlemlenmektedir. Başka bir ifade ile tek ebeveynli aile yapısı artık sadece anne ve çocuklardan oluşmamakta, aynı zamanda bekâr baba ve çocuklardan oluşan aileler de giderek yaygınlaşmaktadır. TÜİK verilerine (URL 1) göre Türkiye’de baba ve çocuklardan oluşan tek ebeveynli aile oranı 2014 yılında 1,5 olduğu halde bu oran 2022 yılında 2,4 olmuştur.

Çocukların sorumluluğunu üstlenen tek ebeveynli bekâr babalar, annelerden farklı olarak bazı özel zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu kapsamda aile sorumluluğunu üstlenen bekâr baba ve çocuklardan oluşan tek ebeveynle ilgili yapılan çalışmalar esas olarak iki noktaya odaklanmaktadır ve iki temel soruya cevap aramaktadır. Bunlar, Brown’un da (2000, s. 204) belirttiği gibi bekâr baba ve çocuklardan oluşan tek ebeveynli aile “sosyal dinamikleri, sosyoekonomik koşulları ve sosyal destek ihtiyaçları

açısından iki ebeveynli ve tek anneli ailelerden nasıl farklılaşmaktadır ve bu tür ailelerde büyüyen çocukları neler beklemektedir?”

Algılananın aksine çocuklarıyla yaşayan bekâr babalar Avrupa ülkelerinde daha fazla yoksulluğa maruz kalmakta ve çocuklarıyla birlikte yaşayan bekâr annelere göre daha fazla toplumdan dışlanmaktadır (Calegari, 2024). Örneğin McKeown'un çalışması (2001) İrlanda'da bekâr babaların son derece toplumdan dışlandığını, görünmeyen ve sesiz kalan kesimi oluşturduğunu, toplum tarafından bekâr babaların tehlikeli, işe yaramaz ve sorumsuz kişiler olarak görüldüğünü belirtmektedir. Bazı çalışmalar bekâr babaların çok daha yüksek ölüm riskiyle karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır (Chiu vd., 2018). Bekâr babalar adli sistemler, toplum ve sosyal hizmet birimleri tarafından ayrımcılığa maruz kalmaktadır (Shorey & Pereira, 2022).

Japonya'da yapılan bir çalışma ise çocuklarının sorumluluğunu üstlenen bekâr babaların, eşli babalara göre daha fazla psikolojik sorunlara maruz kaldığını göstermektedir (Dhungel, 2023). Shorey ve Pereira'nın (2022) yaptığı çalışmaya göre de bekâr babalar, çocuklarının duygusal, sosyal ve fiziksel gelişim ihtiyaçlarıyla aynı anda ilişki kurmak zorunda kaldığı için aşırı rol yüklenmesi yaşamaktadır. Tek ebeveyn olarak bekâr babalar bu süreçte ekonomik zorluklarla mücadele ederken çocuklarıyla güçlü bir ilişki kurmada yetersiz kalabilmektedir. Babanın hem annelik rolünü hem babalık rolünü üstlenmesi ebeveynlik açısından birtakım çatışmaları da beraberinde getirmektedir (Coşan, 2018).

Tek ebeveynli aile ile sonuçlanan boşanma ve ayrılıktan sonra babalar daha öfkeli, kırgın ve kırılgan olabilmektedir. Bu öfkeye ekonomik kaygıyla birlikte çocuklarını nasıl büyütebileceği endişesi de eşlik edebilmektedir (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, s. 99). Bununla birlikte bekâr babalar tek başına çocukların sorumluluğunu üstlendiğinde; kariyer sorunu, sosyal yaşama katılamama, fiziksel yorgunluk gibi sorunlarla da karşılaşabilmektedir (Öztop vd., 2018, s. 31). Babaların, tek ebeveynliğin erken dönemlerinde artan alkol tüketimi eğilimi gösterebilmekte ve bu durum iş kaybına yol açabilmektedir (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, s. 102). Brown (2000) bekâr babalar ile evli babalar arasındaki ekonomik gelir farkının giderek artış eğiliminde olduğuna işaret etmektedir. Bekâr babalar özellikle ilk dönemlerde sosyal sarsıntı geçirmesi nedeniyle ekonomik kayıp yaşayabilmektedir (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, s. 102).

Tek ebeveynli ailelerin büyük çoğunluğunun tek ebeveynli annelerden oluşması, geliştirilen destek mekanizmalarının genellikle anne ile ilgili olmaktadır. Babalara kıyasla tek ebeveynli anneler daha fazla kurumsal yardım almaktadır (Feyzioğlu & Kuşçuoğlu, 2011, s. 102). Bu açıdan bekâr babaların karşılaştığı zorluklardan biri tek ebeveynlik sürecinde kurumsal destek mekanizmalardan yoksun olmasıdır. Aynı zamanda, ilgili literatür incelendiğinde boşanma sonra annelere yönelik duygusal ve psikolojik destek sunulurken bekâr babaların bu tip ihtiyaçlarının göz ardı edildiğine rastlanmaktadır. Bu bağlamda Chiu ve arkadaşları (2018) bekâr babaları, yaşam tarzı faktörlerinin yakından izlenmesini ve yönetilmesini gerektiren yüksek riskli bir grup olarak vurgulamaktadır. Çünkü ebeveyn olarak anne kaybı sadece erkek ebeveyn üzerinde ilave bir yük oluşturmamakta, baba ebeveynin kaybindan daha fazla çocuklar üzerinde psikolojik izler bırakmakta ve çocukların daha fazla depresyona girmesine neden olmaktadır.

Bekâr babaların yaşadığı deneyimler, sosyal bilimlerde özellikle son yıllarda daha fazla ele alınmaya başlanmıştır. Bu babalar, hem ebeveynlik rollerini yerine getirmekte hem de toplumun geleneksel aile yapısı kalıplarıyla başa çıkmak durumunda kalmaktadır. Sosyal bilimlerde yapılan bazı çalışmalar, bu babaların karşılaştığı özgül zorlukları ve başa çıkma stratejilerini ortaya koymaktadır. Örneğin Shorey ve Pereira (2022), *"Parenting Experiences of Single Fathers: A Meta-Synthesis"* başlıklı çalışmalarında, bekâr babaların ebeveynlik deneyimlerini derinlemesine inceleyerek 34 nitel araştırmayı analiz etmişlerdir. Çalışmada, bekâr babaların karşılaştıkları zorluklar (artan iş yükü, belirsizlik, hukuki ve sosyal engeller), çocuklarının eğitimine öncelik verme eğilimleri ve destek sistemlerinin önemi gibi temalar öne çıkmaktadır. Sonuç olarak, bekâr babaların çocuklarıyla ilişkilerini güçlendirmek ve adalet sistemlerinde destek sağlamak için daha fazla program ve reform yapılması gerektiği belirtilmiştir. Iztayeva (2022) ise *"Single Fathers and Work-Family Conflict in White- and Blue-Collar Jobs"* başlıklı

çalışmasında, ABD'deki bekâr babaların iş ve aile sorumluluklarını dengeleme süreçlerini incelemiştir. Araştırma, beyaz yakalı ve mavi yakalı bekâr babaların iş esnekliği, destek sistemleri ve iş-aile çatışmalarıyla nasıl başa çıktıklarını ele almaktadır. Beyaz yakalı babaların esneklikten daha çok faydalandığı, mavi yakalı babaların ise yaratıcı çözüm yolları geliştirdiği sonucuna varılmıştır. Capacio ve arkadaşları (2024), *"Understanding the Silent Struggles: The Lived Experiences of Single Fathers"* başlıklı çalışmalarında, Filipinler'deki bekâr babaların karşılaştıkları zorlukları ve bu zorluklarla başa çıkma stratejilerini incelemiştir. Çalışma, evliliklerin sona erme nedenleri, çocuk yetiştirmede karşılaşılan zorluklar, başa çıkma stratejileri ve gelecek planlarına dair bulgular sunmaktadır. Bekâr babaların desteklenmesi ve toplumsal tanınırlığının artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Coles (2015), *"Single-Father Families: A Review of the Literature"* başlıklı derlemesinde, 1970'lerden itibaren bekâr babalar üzerine yapılan araştırmaları incelemiştir. Çalışma, bekâr babaların ebeveynlik deneyimleri ve çocuklarının gelişimi üzerinde yoğunlaşmakta, zamanla metodolojideki ve teorik yaklaşımlardaki değişiklikleri vurgulamaktadır. Bekâr babaların desteklenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Carone, Baiocco ve Lingardi (2017), *"Single Fathers by Choice Using Surrogacy: Why Men Decide to Have a Child as a Single Parent"* başlıklı çalışmalarında, taşıyıcı annelik yoluyla tek başına ebeveyn olmayı seçen erkeklerin motivasyonlarını ve deneyimlerini incelemiştir. Motivasyon olarak genetik bağ isteği ve yasal güvenlik öne çıkarken, ebeveynlik deneyimleri açısından memnuniyet ve destek sistemlerinin önemi vurgulanmaktadır. Son olarak Eggebeen, Snyder ve Manning (1996), *"Children in Single-Father Families in Demographic Perspective"* başlıklı çalışmalarında, 1960-1990 yılları arasındaki ABD Nüfus Sayımı verilerini analiz ederek bekâr baba ailelerinin demografik özelliklerini ve çocuklarının yaşam koşullarını incelemiştir. Çalışma, bekâr baba ailelerinin sayısındaki artışı ve yaşam düzenlemelerindeki çeşitliliği vurgulamaktadır.

Bu çalışmaların her biri, bekâr babaların ebeveynlik deneyimlerini ve karşılaştıkları özgül zorlukları farklı perspektiflerden ele almakta ve bu babaların toplumsal destek ihtiyacının önemini vurgulamaktadır. Özellikle toplumun geleneksel aile yapısı kalıplarıyla başa çıkmak zorunda kalan bekâr babaların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde destek mekanizmalarına ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Bu literatür, bu çalışmayla benzer bir nitelikte olup, bekâr babaların yaşadığı zorlukları ve geliştirdikleri başa çıkma stratejilerini inceleme amacıyla örtüşmektedir. Bu çalışma, mevcut literatüre katkı sağlayarak bu önemli konuyu daha derinlemesine ele almayı hedeflemekte ve bekâr babaların karşılaştıkları sosyal, ekonomik ve psikolojik zorlukların anlaşılmasına yönelik geniş bir perspektif sunmaktadır. Bu bağlamda, literatürdeki mevcut araştırmaların çoğunlukla bekâr babaların zorluklarını ve başa çıkma stratejilerini genel hatlarıyla ele aldığı görülmektedir. Ancak bu çalışma, bekâr babaların yaşadığı deneyimlerin daha incelikli bir analizini sunarak sosyal, ekonomik ve psikolojik faktörlerin etkileşimini ve bu babaların toplum içindeki rol algılarının derinlemesine incelenmesini amaçlamaktadır. Özellikle yerel dinamiklerin bu deneyimlere etkisini vurgulayarak, bekâr babaların sosyoekonomik farklılıklarının yaşam deneyimlerini nasıl şekillendirdiğini ortaya koymayı hedefliyoruz. Bu yönüyle çalışmamız, literatüre yeni bir boyut katmakta ve bekâr babaların daha iyi desteklenmesi için somut öneriler sunarak toplumsal farkındalığı artırmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada yorumsamacı paradigmadan beslenen nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve veri toplama ile analiz süreçlerinde bu yöntemin tekniklerinden yararlanılmıştır. Yorumsamacı paradigma, "insanların kendi toplumsal dünyalarını nasıl oluşturduğu ve sürdürdüğüne dair anlayış" ortaya koymaktadır (Neuman, 2016, s. 131). Araştırma konusunun belirlenmesinin ardından çalışmaya en uygun kuramsal ve felsefi çerçevenin tespiti önem arz etmektedir (Glesne, 2013). Bu bağlamda, araştırma olguyu anlama amacını taşıdığı ve örneklemden elde edilen verileri genelleme kaygısı taşımadığı için fenomenolojik bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Nitel araştırmalarda veri toplama teknikleri arasında genellikle görüşme, gözlem ve yazılı materyal incelemesi gibi teknikler öne çıkmaktadır.

Özellikle görüşme, nitel araştırmalarda en yaygın kullanılan veri toplama aracıdır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir.

Araştırmanın evrenini; Bitlis ilinde ikamet eden, hanehalkı sorumluluğunu üstlenen ve çocukları kendisinde kalan boşanmış, eşinin ölümünden dolayı dul kalmış ya da eşi tarafından terk edilmiş erkekler oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise bu özellikleri taşıyan ve çocukları kendisinde kalan 12 kişiden oluşmaktadır. Boşanma, dul kalma ya da terk edilme sonrasında çocukların sorumluluklarını üstlenen tek ebeveynli bekar babaların deneyimleri ve karşılaştığı zorluklar farklılaştığından örneklem çeşitliliği sağlanmıştır. Bu doğrultuda, 6 boşanmış, 5 dul kalmış ve 1 eşi tarafından terk edilmiş kişi örneklem dahil edilmiştir. Nitel araştırma yöntemi kapsamında hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, örneklem grubunu oluşturan boşanmış, dul kalmış ya da eşi tarafından terk edilen ve çocukların sorumluluğunu üstlenen katılımcı erkeklere uygulanmıştır. Örneklem sayısının belirlenmesinde verilerin doyum noktasına ulaşması ilkesi esas alınmıştır. Örneklem belirlenirken nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan amaçlı örnekleme tekniği tercih edilmiştir. Boşanmış her bireyin boşanma deneyiminin farklı olacağı düşüncesiyle bu çeşitliliği sağlamak amacıyla amaçlı örnekleme tekniğinin bir alt türü olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme tekniğinde ön plana çıkan unsurlar, olguya dair derinlemesine bir içgörü kazanma, olguyu tüm yönleriyle anlama ve keşfetme imkânı sunmaktadır (Merriam, 1995).

Bu çalışmada nitel veri analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan veri analiz tekniklerinden biri içerik analizidir. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerden olguya ilişkin betimlemeler yapılırken ve temalar oluşturulurken içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, verilerin çözümlenmesi, benzer ifadelerin belirlenmesi ve ortak kavramların sistematik olarak kategorize edilmesi suretiyle okuyucuya anlamlı bilgi kümeleri sunmayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Bulgular

Çalışmada ilk olarak elde edilen bulgulardan katılımcıların yaş, meslek, eğitim durumu, çocuk sayısı, gelir dağılımı ve tek ebeveyn olma durumlarını tanımlayan bilgilere Tablo 1’ de yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Yaş	Eğitim	Meslek	Gelir (TL)	Çocuk	Tek Ebeveyn Olma	Görüşme Tarihi
K1	53	Lisans	Öğretmen	52.000	2	Boşanma	13.05.2024
K2	46	Önlisans	Çiftçi	25.000	2	Dul	17.05.2024
K3	46	Ortaok.	Şoför	9.900	4	Boşanmış	18.05.2024
K4	40	Lise	Kaynakçı	11.800	2	Boşanmış	20.05.2024
K5	42	Lise	Teknisyen	18.000	4	Boşanma	22.05.2024
K6	40	Doktora	Akademisy.	72.000	4	Boşanmış	23.05.2024
K7	50	İlkokul	Çiftçi	26.000	3	Dul	25.05.2024
K8	49	İlkokul	Fırıncı	18.000	6	Dul	26.05.2024
K9	50	Lise	Esnaf	65.000	2	Boşanma	27.05.2024
K10	39	Lise	Kasap	18.000	2	Dul	28.05.2024
K11	50	İlkokul	Camcı	11.900	4	Eşi terk	29.05.2024
K12	38	Lise	Temiz. G.	50.000	2	Dul	30.05.2024

Tablo 1’e göre katılımcıların yaşları 38 ile 53 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 45,5’tir. Tablo eğitim durumları açısından incelendiğinde, katılımcıların eğitim durumunun ilkökul, ortaokul, lise, ön lisans, lisans ve doktora seviyelerinde çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Katılımcılar arasında en yaygın eğitim düzeyi lise mezuniyetidir. Katılımcıların meslekleri incelendiğinde öğretmen, çiftçi, şoför, kaynakçı, teknisyen, akademisyen, fırıncı, esnaf, kasap, camcı ve temizlik görevlisi gibi farklı meslek gruplarına mensup bireylerin olduğu görülmektedir. Gelir durumu incelendiğinde, katılımcıların

aylık gelirlerinin 9.900 TL ile 72.000 TL arasında değiştiği, ortalama gelir seviyesinin ise 31.466 TL olduğu belirlenmiştir. Çocuk sayısına bakıldığında, çoğu katılımcının 2 ila 4 çocuğu bulunmaktadır; bir katılımcının 6 çocuğu diğer bir katılımcı ise 3 çocuğu ile hanede birlikte yaşamaktadır. Görüşme süreleri, katılımcıların kendilerini ifade etme sürecine göre 24 ila 42 dakika arasında değişmiştir. Ortalama görüşme süresi 30,8 dakika olarak hesaplanmıştır. Bu demografik veriler, tek ebeveyn olarak hayatlarını sürdüren bireylerin sosyoekonomik durumları, meslek dağılımı ve aile yapıları hakkında genel bir bakış sunmaktadır.

Temalar ve Analiz

Değişen aile yapısı ve özellikle boşanmaların yaygınlaşmasıyla toplumda görülme sıklığı günden güne artan bekâr baba ve çocuklardan oluşan tek ebeveynli ailelerin deneyimlerine odaklanılan bu araştırmada tematik analiz tekniği kullanılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler Tablo 2’de görüldüğü gibi 10 ana temada ele alınmıştır.

Tablo 2. Görüşmedeki Temalar

No	Temalar	Alt Temalar
1	Bekâr Baba Olma Süreci ve Sebepleri	Bekâr Baba Olmanın Başlangıç Nedenleri Bekâr Baba Olmanın Duygusal ve Psikolojik Etkileri
2	Yaşanılan Zorluklar ve Mücadele Yöntemleri	Ekonomik Zorluklar Çalışma Hayatına Etkileri Mücadele Yöntemleri
3	Hane İçi Sorumluluklar ve Çevre Desteği	Hane İçi Sorumlulukların Yönetimi Çevreden Sağlanan Destek
4	Sosyal İlişkiler ve Dışlanmışlık Hisleri	Sosyal İlişkilerde Değişiklikler Dışlanmışlık ve Toplumsal Yargılar
5	Baba-Çocuk İlişkileri	Baba-Çocuk İlişkilerinin Güçlenmesi Çocukların Süreçten Etkilenme Biçimleri
6	Yeniden Evlenme Konusundaki Düşünceler	Yeniden Evliliğe Dair Çekinceler Yeniden Evlilik İçin Gereken Koşullar

Analiz sonucunda; bekâr baba olma süreci ve sebepleri, yaşanılan zorluklar ve mücadele yöntemleri, hane içi sorumluluklar ve çevre desteği, sosyal ilişkiler ve dışlanmışlık hisleri, baba-çocuk ilişkileri, yeniden evlenme konusundaki düşünceler ana temalar olarak belirlenmiştir. Bu temalar, katılımcıların hanehalkı sorumlusu olarak çok yönlü zorluklarla karşılaşmaları, ebeveynlik rollerini yeniden tanımlamaları ve toplumsal ilişkilerini nasıl şekillendirdiklerini ortaya koymaktadır.

Ana Tema 1: Bekâr Baba Olma Süreci ve Sebepleri

Bekâr babalık sürecinin başlangıç aşamaları, görüşme yapılan katılımcıların büyük çoğunluğunda zorlayıcı ve ani değişikliklerle dolu bir döneme işaret ettiği görülmüştür. Bu tema altında, bekâr baba olmanın temel nedenleri ve bu sürecin bireyler üzerindeki duygusal etkileri ele alınmaktadır. Katılımcılar boşanma, eşin vefatı ve terk edilme gibi sebeplerle bekâr baba olma rolüne geçmiş, her birinin kendine özgü zorlukları ve uyum süreçleri olduğu görülmüştür.

Tema 1.1: Bekâr Baba Olmanın Başlangıç Nedenleri

Bu temada, bekâr baba olma sürecinin temel nedenleri ayrıntılı olarak incelenmeye çalışılmaktadır. Bekâr baba ve çocuklarından oluşan tek ebeveynli ailenin ortaya çıkmasında birçok neden belirleyici olmaktadır. Boşanma, eşin vefatı ve terk edilme gibi olaylar bu nedenlerin başında gelmektedir. Bu olayların her biri karşılaşılan zorluklar ve uyum süreci açısından özel birtakım

farklılıklara sahip olup, katılımcıların hayatlarında önemli değişikliklere yol açtığı ve bekâr baba rolünü üstlenmelerine neden olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın teorik kısmında belirtildiği gibi tek ebeveynli ailenin ortaya çıkmasında belirleyici olan temel faktörlerden biri, boşanmadır. Bu çalışmada da örneklem kapsamındaki katılımcıların önemli bir kısmının boşanma nedeniyle tek ebeveynli aile rolünü üstlendiği tespit edilmiştir. Boşanma sonrası çocukların sorumluluğunu tek başına üstlenen K1, yapılan görüşmede bu süreci şu sözlerle dile getirdiği görülmektedir:

K1: “2016 yılında eşimden boşandım. O dönem İzmir’de yaşıyorduk ve boşanma sonrası Bitlis’e taşındım. Aile ortamım ve çevremden uzaklaştığım için bu süreç zor geçti. Ancak çocuklarımı bırakmak istemediğim için kendi düzenimi kurmaya çalıştım.”

K1’e ait görüşme notu, boşanmanın ardından tek ebeveyn olarak çocuklarını yetiştirme sorumluluğunu üstlenen bir babanın yaşadığı zorlukları yansıtmaktadır. K1’in boşanmadan sonra çocuklarını bırakmak istemediği için yeni bir hayat düzeni kurmaya çabaladığı, bu süreci ailesinden ve çevresinden uzak, yalnız başına geçirdiği gözlemlenmektedir. K1 adlı baba, boşanmadan sonra yaşadığı sosyal destek eksikliğinden dolayı zor bir uyum süreci geçirdiği izlenmektedir. K9 ise boşanma sonrası tek ebeveynlik sürecini yapılan görüşmede şu sözlerle aktardığına rastlanılmaktadır:

K9: “Boşanma süreci çok zor geçti; hem maddi hem de manevi olarak çok etkilendik. Çocuklarım bu süreçte oldukça etkilendi. Kızım geceleri ağlıyordu, oğlum ise durumu daha iyi karşıladı, çünkü yaşı daha büyük. Ama yine de zor bir süreçti.”

K9’a ait görüşme notu, boşanmanın aile ve özellikle çocuklar üzerindeki derin etkilerini özetlemektedir. Boşanma sonrasında ailenin maddi ve manevi zorluklarla karşılaştığı görülmektedir. Diğer taraftan çocukların bu sürece verdikleri tepkilerde yaş ve duygusal dayanıklılığın fark oluşturduğu tespit edilmektedir. Küçük olan kız çocuğunun duygusal olarak bu süreçten daha derin etkilendiği yaşı daha büyük olan oğlun ise süreci daha olgun karşıladığı gözlemlenmektedir. Bu durum, ebeveynin her çocuğuna ihtiyaçlarına göre farklı destek sağlaması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tek ebeveynli aile biçiminin ortaya çıkmasının diğer önemli bir nedeni de eşlerden birinin ölümü oluşturmaktadır. Boşanma olayında olduğu gibi eşlerden birinin vefatından sonra da geriye kalan ebeveyn tekrar evlenmeyip, çocukların sorumluluklarını tek başına üstlenebilmektedir. K1, yapılan görüşmede eşinin vefatından sonraki sürece ait düşüncelerini şu cümlelerle aktardığı görülmektedir:

K2: “Eşim kanser hastalığı nedeniyle vefat etti. Üç yıllık tedavi süreci boyunca Van ve Ankara arasında gidip geldik. Eşim vefat ettikten sonra çocuklarıma hem annelik hem babalık yapmak zorunda kaldım. Bu süreç, hem maddi hem de manevi olarak beni derinden etkiledi.”

K2’ye ait görüşme notu, bir babanın eşinin kanserle mücadele sürecinde ve vefatından sonra yaşadığı ağır yükü ortaya koymaktadır. Van ve Ankara arasında geçen üç yıllık tedavi sürecinde, babanın maddi ve manevi anlamda büyük bir mücadele verdiğini göstermektedir. Eşin vefatından sonra hem anne hem baba rolünü üstlenmek zorunda kalan babanın, çocuklarına destek olurken duygusal ve finansal zorluklarla başa çıkmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. K10 ise yapılan görüşmede eşinin vefatından sonraki süreci şu cümlelerle özetlediği görülmektedir:

K10: “2018 yılında eşimi kaybettim. Eşim öldüğünde çocuklarım küçük olduğu için bu durum onları çok etkiledi. Onlarla ilgilenmeye çalıştım ama maddi sıkıntılar nedeniyle istediğim gibi bir baba olamadım.”

K10’a ait görüşme notu, eşin vefatından sonra çocuklarının küçük yaşta anne kaybının getirdiği duygusal zorlukları ve bir babanın maddi sıkıntılar nedeniyle eşin vefatından sonra çocuklarına arzu ettiği desteği sağlayamamanın getirdiği üzüntüyü yansıtmaktadır. Maddi yetersizliklerin, babanın çocuklarıyla yeterince ilgilenme isteğini zorlaştırdığı ve sorumluluklarını yerine getirme çabasını derinden etkilediği gözlemlenmektedir.

Tek ebeveynli ailenin ortaya çıkmasında belirleyici olan diğer önemli bir faktör de eşlerden birinin terk edilme olayı gelmektedir. Çocukları olan bazı ebeveynler terk edilme olayından sonra

boşanma ve ölüm olayında olduğu gibi yeniden evlenmek yerine bekâr kalarak çocuklarıyla birlikte yaşamaya devam etmektedir. Görüşme yapılan K1 bu süreci şu sözlerle özetlediği görülmektedir:

K11: “Eşim 12 yıl önce çocukları bırakarak beni terk etti. İstanbul’da evlendik ve on yıl orada yaşadık. Eşim bir gün çocukları bırakıp gitti. Sonrasında boşandık ve o günden beri çocuklarıma tek başıma bakıyorum.”

K11’e ait görüşme notu, annenin aniden evden ayrılmasının ve babanın çocuklarıyla tek başına kalmasının getirdiği zorlu durumu özetlemektedir. Kadının evi terk etmesi ve boşanma sonrası babanın yıllardır ebeveynlik sorumluluğunu tek başına üstlendiğine rastlanılmaktadır. Bu durum, ani bir ayrılığın hem çocuklar hem de baba üzerindeki derin etkisini ve tek ebeveyn olarak yaşanan mücadeleyi yansıtmaktadır.

Tema 1.2: Bekâr Baba Olmanın Duygusal ve Psikolojik Etkileri

Bekâr baba olmanın duygusal yansımaları, yalnızlık hissi ve yeni yaşam düzenine alışma süreci katılımcıların yaşadığı zorlukları içermektedir. Çocukların bakımı ve evin tüm sorumluluğunu üstlenmek, yalnızlık hissini derinleştirirken, bazı katılımcılarda destek sistemlerinin eksikliği bu duyguları yoğunlaştırdığına rastlanılmıştır. Bu temada bekâr baba olmanın duygusal ve psikolojik etkilerine odaklanılmaktadır. Bekâr baba olmanın birçok duygusal ve psikolojik etkileri bulunmaktadır. Bireyden bireye göre değişmekle birlikte şüphesiz bu sürecin önemli duygusal boyutlardan birini yalnızlık hissi oluşturmaktadır. Yapılan görüşmelerde de özellikle bazı katılımcıların derin bir yalnızlık hissini deneyimlediğine rastlanılmıştır. K5’in bu konu hakkındaki düşüncelerini yapılan görüşmede şöyle paylaştığı görülmektedir:

K5: “Boşandıktan sonra bir boşluğa düştüm, yalnızlık zor geldi. Çocuklarımla yanında olmama rağmen her şeyin yükünü tek başıma omuzlamak zorunda kalmak psikolojik olarak beni yıprattı. Yalnızlık hissi ağır bir yük haline geldi.”

K5’e ait görüşme notu, boşanma sonrası yalnızlık hissini ve tüm sorumlulukları tek başına üstlenmenin getirdiği psikolojik baskıyı ortaya koymaktadır. Çocukları yanında olmasına rağmen tüm yükü tek başına taşıma zorunluluğu, katılımcının duygusal yıpranmasını arttırdığına rastlanılmaktadır. Bu durum, bekâr babalıkta yalnızlık ve yük paylaşımının olmamasının psikolojik etkilerini göstermektedir. K9 ise tek ebeveynlik sürecinin getirdiği yalnızlık hissini şu cümlelerle dile getirdiği görülmektedir:

K9: “Boşanma sürecinden sonra yalnızlık en zorlandığım duygu oldu. Bir anda yalnız yaşamak, çocukların ihtiyaçlarına tek başıma cevap vermek kolay değil. Gün geçtikçe alışsam da hala zorlandığım anlar oluyor.”

K9’a ait görüşme notu, boşanma sonrası yalnız yaşamının getirdiği zorlukları ve tek başına çocukların ihtiyaçlarına yanıt verme sorumluluğunu vurgulamaktadır. Zamanla duruma alışsa da katılımcı, yalnızlık hissini hâlâ zorluk yarattığı anlar yaşadığını ifade etmektedir. Bu durum, bekâr babalıkta yalnızlıkla başa çıkmanın uzun süreli bir uyum süreci gerektirdiğini göstermektedir.

Ana Tema 2: Yaşanılan Zorluklar ve Mücadele Yöntemleri

Bekâr babaların karşılaştığı zorluklar hem günlük hayatlarını hem de çocuklarıyla olan ilişkilerini doğrudan etkilemektedir. Bu ana tema, katılımcıların yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkmak için geliştirdikleri mücadele yöntemlerini kapsamaktadır. “Ekonomik Zorluklar” ve “Çalışma Hayatına Etkileri” alt temaları altında, bekâr babalığın getirdiği maddi yükler ve iş-ev dengesinin sağlanmasında yaşanan zorluklar ele alınmaktadır.

Tema 2.1: Ekonomik Zorluklar

Ekonomik yetersizlikler, bekâr babaların en çok zorlandıkları alanlardan birini oluşturmaktadır. Bu tema altında, katılımcıların ekonomik sorunlar ve bu sorunlarla başa çıkma yolları incelenmektedir. Görüşme yapılan katılımcılar; boşanma, eş kaybı ve ayrılık sonrasında ortaya çıkan tek ebeveynlik sürecinde gelirlerinin yetersiz kaldığını, çocukların ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarını ifade ettiler. Bekâr babalar hem çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak hem de kendi geçimlerini sağlamak zorunda oldukları için ekonomik anlamda önemli sorunlar yaşamaktadırlar. Çoğu katılımcı, bekâr baba olmanın getirdiği maddi yükler nedeniyle zorlandıklarını ifade ettiler. K2, bu konu hakkındaki düşüncelerini şu cümlelerle özetlediği görülmektedir:

K2: “Eşimin vefatından sonra bir süre çalışmadım, ekonomik anlamda çok zorluk çektim. Çocuklarımın isteklerine yetişemedim, ancak biraz toparlanınca çalışmaya geri döndüm. Hala ekonomik olarak sıkışık bir durumdayım.”

K2’ye ait görüşme notu, bekâr babanın eşini kaybetmesinin ardından yaşadığı ekonomik sorunları ve çocukların ihtiyaçlarını karşılama konusundaki zorlukları ortaya koymaktadır. Katılımcının, maddi sorunlarını biraz toparlandıktan sonra çalışmaya başlayarak çözmeye çalışsa da hâlâ finansal zorluklarla mücadele etmeye devam ettiği gözlemlenmektedir. Bu durum, yas süreci ile ekonomik sorunların birleşiminin birey ve ailesi üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir. K10 ise tek ebeveynlik sürecinde karşılaşmış olduğu ekonomik zorlukları şöyle aktardığı görülmektedir:

K10: “Çalıştığım işten yeterli maaşı alamıyorum. Bu durum çocuklarımın ihtiyaçlarını karşılamamda zorlanmama neden oluyor. Bu yüzden çocuklarıma fazla vakit ayıramıyorum, hep işteyim. Bu da çocuklarımı kötü etkiliyor, ama başka çarem yok.”

K10’a ait görüşme notu, maddi yetersizlikler nedeniyle bekâr babanın çocuklarına yeterince zaman ayıramadığını ve bu durumun aile dinamikleri üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğunu vurgulamaktadır. Aşırı iş yükü, bekâr babanın çocuklarıyla olan ilişkisini zayıflatırken, maddi zorluklar içinde çaresizlik hissini de belirtmektedir. K11 de tek ebeveynlik sürecinde karşılaşmış olduğu ekonomik zorlukları şu sözlerle dile getirdiği görülmektedir:

K11: “Ekonomik zorluklar özellikle eşim gittikten sonra daha da arttı. Çocuklarımın masraflarını karşılayabilmek için çoğu zaman ek iş yapmam gerekti. Bu süreçte de sosyal yardımlarla geçinmeye çalıştım.”

K11’e ait görüşme notu, bekâr babanın eşin kaybının ardından yaşanan ekonomik zorlukların derinleştiğini ve çocukların masraflarını karşılamak için ek iş yapma gerekliliğini vurguladığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, sosyal yardımlara başvurma, bekâr baba tarafından bu zorlu süreçte bir hayatta kalma stratejisi olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu durum, bir ebeveyn kaybının çocukların sorumluluğunu üstlenen diğer ebeveyn üzerindeki finansal ve sosyal etkilerini ortaya koymaktadır.

Tema 2.2: Çalışma Hayatına Etkileri

Çalışma hayatı, bekâr babaların sorumluluklarıyla uyum içinde yürütülmekte zorlandıkları bir diğer önemli alandır. Çoğu katılımcı yapılan görüşmelerde, bekâr baba olduktan sonra iş saatlerinde esnek davranmak zorunda kaldığını ve iş yüklerinin bu süreçte kendilerini zorladığını belirttiler. Bekâr babalar için iş yaşamını ve ev sorumluluklarını dengelemek oldukça zorlayıcıdır. Bu temada, bekâr babalığın çalışma hayatına olan etkileri ele alınmaktadır. Birçok katılımcı, iş saatlerini çocuklarının ihtiyaçlarına göre düzenlemek zorunda kaldığını belirtmiştir. Örneğin K1, boşandıktan sonra çocuklarına bakabilmek için çalışma koşullarını nasıl değiştirdiğini şu cümlelerle aktardığı görülmektedir:

K1: “Boşandıktan sonra çocuklarıma bakabilmek için mesai saatlerimi değiştirdim. Sabahları geç işe gidiyorum ve akşamları daha erken çıkıyorum, ama bu da iş performansımı etkiliyor. Yetişmekte zorlanıyorum.”

K1'e ait görüşme notu, boşanmanın ardından çocuklarına daha iyi bakabilmek için iş saatlerini değiştiren bir bekâr babanın yaşadığı zorlukları özetlemektedir. Ancak, bu değişikliklerin bekâr babanın iş performansını olumsuz etkilediği ve zaman yönetiminde sorunlarla karşılaşmasına neden olduğu izlenmektedir. Bu durum, ebeveynlik ve iş yaşamı arasında denge kurma çabasını ve bunun getirdiği stres ile zorlukları ortaya koymaktadır. K5 ise iş yaşamı ve çocukların bakımı arasında denge kurmaya çalışırken karşılaştığı zorlukları şöyle açıkladığı görülmektedir:

K5: "Çalıştığım için çocuklarımla çok fazla vakit geçiremiyorum, ancak çocuklarıma zaman ayırabilmek adına esnek çalışma saatleri talep ediyorum. İşim bu noktada yardımcı oluyor, ama her zaman bu esnekliği sağlayamıyorum."

K5'e ait görüşme notu, iş yaşamının çocuklarla yeterince vakit geçirme engeli oluşturduğunu vurgulamaktadır. Bekâr baba, esnek çalışma saatleri talep ederek bu durumu düzeltmeye çalışsa da, işin her zaman bu esnekliği sağlamaması zorunluluklar ve ebeveynlik arasında bir gerilime neden olduğunu göstermektedir. Bu durum, çalışma koşullarının aile yaşamına etkisini ve denge sağlama çabasının zorluklarını yansıtmaktadır. K8 de iş yaşamı ve aile arasındaki uyum sürecinin zorluklarını şöyle aktardığı izlenmektedir:

K8: "Bekâr baba olarak çalışma hayatında zorlanıyorum. Çocuklarımı bırakacak bir yerim olmadığı için çalışma saatlerinde sıkıntı yaşıyorum. Özellikle çocuklar hasta olduğunda işe gitmem zorlaşıyor."

K8'e ait görüşme notu, bekâr bir babanın çalışma hayatında yaşadığı zorlukları vurgulamaktadır. Çocuklarına bakacak bir yer bulamamak, çalışma saatlerinde esneklik sorununa yol açarken, çocukların hastalanması durumunda işe gitmenin daha da zorlaştığını belirtilmektedir. Bu durum, diğer bekâr babaların belirttiği gibi sorumluluklarının iş yaşamıyla çatışmasını ve bunun getirdiği zorlukları göstermektedir.

Tema 2.3: Mücadele Yöntemleri

Örneklem kapsamına giren bekâr babalar yapılan görüşmelerde, yaşadıkları ekonomik ve iş yaşamına dair zorluklarla başa çıkmak için çeşitli yöntemler geliştirdiği görülmüştür. Bu tema, bekâr babaların zorluklarla mücadele edebilmek adına başvurdukları stratejileri kapsamaktadır. K2 ve K8 tek ebeveynlik sürecinde karşılaştığı zorlukların üstesinden gelebilmek için başvurduğu yöntemleri şu sözlerle aktardığı görülmektedir:

K2: "Çocuklarım için sabırlı olmaya çalıştım. Bir şeyler ters gittiğinde, çocuklarım için dayanmak zorunda olduğumu kendime hatırlatıyorum. Maddi sıkıntılarda bile hep çocuklarıma destek oldum ve asla pes etmedim."

K8: "Annemi yanıma aldım. O yokken işten eve yetişmem çok zor oluyordu, çocuklarımın yanında olamıyordum. Annemin desteği sayesinde bazı sorunları daha kolay aştım, onun desteği beni rahatlatıyor."

K2'ye ait görüşme notu, bekâr babanın maddi sorunlara rağmen çocuklarına olan bağlılığını ve sabırlı olma çabasını vurgulamaktadır. Zorluklarla başa çıkma kararlılığı, dayanma gücünün önemini ortaya koyduğu belirtilmektedir. K8'e ait görüşme notu ise annenin desteğinin, iş ve ebeveynlik sorumlulukları arasında denge kurmada sağladığı kolaylıkları ifade etmektedir. Anne özelinde aile desteğinin, tek ebeveynlik sürecinde zorlukları aşmada nasıl bir rahatlama sağladığını göstermesi açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. K9 ve K11 ise tek ebeveynlik sürecinde karşılaştığı sorunları çözmek için başvurduğu yöntemleri şöyle açıkladığı izlenmektedir:

K10: "Maddi olarak zorlandığım zamanlarda bile elimden geldiğince çocuklarımla vakit geçirmeye çalıştım. Onların yanında olduğumu hissettirmek için onlarla konuşuyorum ve sıkıntılarımı onlara yansıtmıyorum."

K11: “Çocuklarıma her zaman güçlü olmamız gerektiğini söylüyorum. İnancımı koruyarak ve çocuklarıma sıkı sıkı tutunarak her türlü zorluğu aşmaya çalışıyorum. Onların varlığı bana güç veriyor.”

K10’a ait görüşme notu, bekâr babanın maddi zorluklara rağmen çocuklarıyla vakit geçirme çabasını ve onların yanında olma isteğini vurgulamaktadır. Babanın sorunlarını çocuklarına yansıtmama kararı, onların duygusal sağlığına verdiği önemi göstermektedir. Sonuç olarak çocukların sorumluluğunu üstlenen bekâr babaların önemli sorunlarla karşılaştığı ve bu zorlukların üstesinden gelmek için farklı stratejiler geliştirdikleri görülmektedir.

Ana Tema 3: Hane İçi Sorumluluklar ve Çevre Desteği

Yapılan görüşmelerde bekâr baba olmanın getirdiği hane içi sorumluluklar, çocuk bakımı, ev işleri gibi çeşitli alanlarda ekstra yük oluşturduğu görülmüştür. Bu ana tema, tek ebeveynlik sürecinde babaların hane içi görevleri nasıl üstlendiğini ve çevrelerinden aldıkları desteklerin süreçlerini nasıl etkilediğini içermektedir. Destek sistemi güçlü olan katılımcıların bu süreçte daha az zorlandığı gözlemlenirken, desteği sınırlı olan bekâr babaların daha fazla yük altında kaldığı izlenmiştir.

Tema 3.1: Hane İçi Sorumlulukların Yönetimi

Bu temada, katılımcıların ev işlerini, çocuk bakımını ve diğer hane içi görevleri nasıl yerine getirdikleri ele alınmaktadır. Çoğu katılımcı, eşlerinin yokluğunda ev işleri ve çocuk bakımı sorumluluğunun kendilerine kaldığını belirttiği tespit edilmiştir. Bekâr babalar, eşlerinin yokluğunda ev işleri ve çocuk bakımının tüm sorumluluğunu tek başına üstlenmek zorunda kaldığı gözlemlenmiştir. Katılımcıların ifadelerinde, yemek yapma, temizlik ve çocukların kişisel bakımları gibi işler onların günlük rutininin bir parçası haline geldiğine rastlanılmıştır. Görüşme yapılan K3, K7 ve K11’in hane içi sorumlulukların yöntemi konusundaki deneyimlerini şu sözlerle özetlediği görülmektedir:

K3: “Evin tüm işlerini ben yapıyorum. Çocuklarımin bakımı, temizlik, yemek her şey bana ait. İlk başta zorlandım ama alışmak zorundaydım.”

K7: “Evde çocuklarımin tüm ihtiyaçlarını karşılıyorum. Sabah kalkar kalkmaz kahvaltılarını hazırlayıp okula gönderiyorum. İşten döndüğümde de yine yemek ve diğer ihtiyaçları için uğraşıyorum.”

K11: “Kendi düzenimi kurmak zorundayım; çocuklarımin ihtiyaçları, ev işleri hep benim sorumluluğumda. Zaman zaman zorlansam da bir şekilde hallediyorum.”

K3, K7 ve K11’e ait görüşme notları incelendiğinde hane içi sorumlulukların üstlenmesinde benzer zorluklara vurgu yapıldığı izlenmektedir. Bu ifadeler, bekâr babaların tek ebeveynlik sürecinde ev içi işlerin büyük çoğunluğunu üstlendiklerini ve bunun onlar için bir alışkanlık hâline geldiğini göstermektedir. K3, başlangıçta bu işlerin zorluklarını hissettiğini, ancak uyum sağlamak zorunda kaldığını belirtirken; K7, her sabah ve iş dönüşünde çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü olduğunu vurguladığı gözlemlenmektedir. K11 ise, bu sorumlulukları kendi düzenini kurma çabasıyla bir araya getirdiğini belirttiği görülmektedir. Genel olarak, bekâr babaların bu ifadeleri, ev işlerini ve çocuk bakımını bir görev olarak içselleştirdiklerini ve bu yükün kişisel olarak üstlenildiğini yansıtmaktadır.

Tema 3.2: Çevreden Sağlanan Destek

Yapılan görüşmelerde bazı katılımcıların, aile üyelerinden veya yakın çevrelerinden destek aldığı görülürken, bazı bekâr babaların ise çevresinden herhangi bir destek alamadıkları belirtilen ifadelerden tespit edilmiştir. Bu tema, katılımcıların çevrelerinden aldıkları manevi ve fiziksel desteklerin

hayatlarını nasıl kolaylaştırdığına veya zorlaştırdığına odaklanmaktadır. Bazı bekâr babalar, çevrelerinden ve ailelerinden destek alarak hane içi sorumluluklarını daha kolay yönetebildiği yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. Bu destek, özellikle büyük aile yapısına sahip olan veya yakın çevresinde destek sağlayabilecek kişiler bulunan katılımcılara önemli bir kolaylık sağladığı görülmüştür.

K1: “Ailemin yanına taşındım ve annem ile babamdan destek alıyorum. Annem yemek yapıyor ve çocuklarla ilgileniyor. Bu şekilde bazı iş yüküm hafifliyor.”

K4: “İstanbul’da yaşarken ablam ara sıra gelip evde temizlik ve yemek işlerinde bana yardımcı olurdu. Bitlis’e taşındıktan sonra artık bu desteklerden mahrum kaldım, her şeyi kendim yapıyorum.”

K9: “Babamın ikinci eşi evde bize çok destek oluyor. Ben isteyken çocukların bakımını üstleniyor, yemek yapıyor. Onun desteği olmadan bu süreci yürütmem zor olurdu.”

K1, K4 ve K9’a ait görüşme notları, yakın çevre desteğinin tek ebeveynlik sürecinde bekâr babaların günlük yaşam yükünü hafifletmedeki önemini vurgulamaktadır. K1, ebeveynlerinden aldığı desteğin iş yükünü azalttığını belirtirken; K4, taşınma sonrası desteğin kesilmesiyle tüm sorumluluğu üstlenmenin zorluklarını ifade etmektedir. K9 ise babasının ikinci eşinden aldığı yardımla iş ve çocuk bakımını dengeleyebildiğini paylaşmaktadır. Görüşme notları, aile çevre desteğinin bireylerin yaşam kalitesine olan katkısını ve destek eksikliğinin günlük yükü nasıl artırdığını göstermektedir.

Ana Tema 4: Sosyal İlişkiler ve Dışlanmışlık Hisleri

Yapılan görüşmelerde bekâr baba olmanın; bu süreci deneyimleyen kişilerin sosyal ilişkilerini olumsuz etkilediği, bazı katılımcılarda dışlanma ve toplumdan uzaklaşma hislerine yol açtığına rastlanılmıştır. Bu ana tema, bekâr baba olan bireylerin sosyal çevreleriyle ilişkilerini ve dışlanma hissini kapsamaktadır. Katılımcıların çoğu, sosyal ilişkilerinde bazı değişiklikler yaşadığını, özellikle de toplumsal yargılardan kaynaklanan uzaklaşma hissettiklerini belirtmiştir.

Tema 4.1: Sosyal İlişkilerde Değişiklikler

Bekâr baba olduktan sonra sosyal çevrelerinde meydana gelen değişiklikler, katılımcılar tarafından farklı şekillerde deneyimlendiğine rastlanıldı. Bazıları akraba ve arkadaş ilişkilerinde uzaklaşma yaşanırken, bazı katılımcıların ise toplumun beklentilerine uyum sağlamaya çalıştığı gözlemlendi. Katılımcıların bir kısmı yapılan görüşmelerde, tek ebeveynlik sürecinde akrabalar ve arkadaşlar ile olan ilişkilerinde mesafe oluştuğunu belirtirken, bazıları da toplumsal yargılar nedeniyle sosyal çevrelerinden uzaklaşmak durumunda kaldığını ifade ettiği görüldü. K5, K8 ve K11 yapılan görüşmelerde tek ebeveynlik sürecinde sosyal ilişkilerinde meydana gelen değişikliği şu sözlerle dile getirdiği izlenmektedir:

K5: “Boşandıktan sonra bazı akrabalarım ile ilişkilerim değişti, araya mesafe koymak zorunda kaldım. Çocuklarımla ilgilenmek önceliğim olduğu için birçok arkadaş toplantısına katılamıyorum.”

K8: “Arkadaş çevremle görüşmelerim çok azaldı. Artık çocuklarımla daha fazla vakit geçiriyorum, o yüzden arkadaşlarımı ikinci plana attım.”

K5 ve K8’e ait görüşme notları, bekâr babaların boşanma sonrası sosyal ilişkilerinde yaşadıkları değişimleri yansıtmaktadır. K5, bazı akrabalarla ilişkilerinde mesafe koyduğunu ve çocuklarına öncelik verdiği için arkadaş toplantılarına katılamadığını ifade ederken; K8, arkadaşlarıyla görüşmelerinin azaldığını ve çocuklarına daha fazla zaman ayırdığını belirtmektedir. K11 ise bu konu hakkındaki düşüncelerini şöyle açıkladığı görülmektedir:

K11: “Eşim gittikten sonra toplumun bazı kesimlerinden tepki aldım. Özellikle komşularla arama mesafe koymak zorunda kaldım çünkü sürekli yorum yapıyorlardı.”

K11’e ait görüşme notu, bekâr babaların toplumun önyargılı tutumları nedeniyle sosyal çevrelerinde mesafe koyma ihtiyacı duyduklarını göstermektedir. K11, ayrılık sonrası komşularından aldığı olumsuz tepkiler nedeniyle sosyal ilişkilerinde geri çekildiğini ifade etmektedir. Görüşme notları, bekâr babaların ebeveynlik sorumlulukları ve gündelik konuşmaların parçası olması nedeniyle sosyal çevrelerinden kısmen uzaklaştığını göstermektedir.

Tema 4.2: Dışlanmışlık ve Toplumsal Yargılar

Yapılan görüşmelerde bazı katılımcıların, toplumda yeterince kabul görmediğini ve bu nedenle kendilerini dışlanmış hissettiklerini ifade ettiği görüldü. Bu tema, toplumsal yargıların bekâr babaların yaşamını nasıl etkilediğine odaklanmaktadır. Toplumun bekâr babalara karşı önyargılı yaklaşımları, bazı katılımcılarda dışlanma ve kendilerini yalnız hissetmeye sebep olduğu gözlemlendi. Katılımcılar, toplumdaki geleneksel bakış açısının bekâr babalara karşı genellikle destekleyici olmadığını, bazen de yargılayıcı olduğunu ifade ettiği görüldü. K7 ve K9’un bu konu hakkındaki düşüncelerini yapılan görüşmelerde şu sözlerle aktardığına rastlanıldı:

K7: “Bekâr baba olarak toplumda bazı dışlanmışlık hisleri yaşadım. Bazı insanlar bana acıyarak baktılar ya da destek olmaya çalışırken aslında uzaklaştırıcı bir tavır sergilediler.”

K9: “Toplumda kendimi bazı ortamlarda dışlanmış hissediyorum. Özellikle düğün gibi kalabalık etkinliklere katılmak zor geliyor, çünkü herkes sorular soruyor ve kendi ailelerini anlatıyor.”

K7 ve K9’a ait görüşme notları, bekâr babaların toplum içinde dışlanmışlık ve uyumsuzluk hissettiğini ortaya koymaktadır. K7, çevresindeki insanların acıma veya mesafe koyan tavırlarıyla karşılaştığını belirtirken; K9, kalabalık sosyal etkinliklerde dışlanmış hissettiğini ve bu durumun onu rahatsız ettiğini ifade etmektedir. K10 ise bu konu hakkındaki düşüncelerini yapılan görüşmede şu cümlelerle dile getirdiği görüldü:

K10: “Eşimi kaybettikten sonra kendimi bazı toplumsal alanlardan çekmek zorunda kaldım. Özellikle büyük etkinliklerde rahatsız oluyorum, yalnız bir baba olduğum için bakışları hissediyorum.”

K10’a ait görüşme notu, bekâr babaların eş kaybı sonrası toplumda kendilerini geri çekme eğiliminde olduğunu göstermektedir. K10, özellikle büyük etkinliklerde yalnız bir baba olarak dikkat çektiğini ve bu durumun rahatsızlık yarattığını ifade etmektedir. Görüşme notları, bekâr babaların toplumsal algılar nedeniyle zorluk yaşadığını göstermektedir.

Ana Tema 5: Baba-Çocuk İlişkileri

Bekâr baba olduktan sonra çocuklarıyla ilişkileri de dönüşüme uğramıştır. Bu ana tema, babaların çocuklarıyla ilişkilerini, çocukların bu süreçten nasıl etkilendiğini ve babaların çocuklarıyla bağ kurma süreçlerini kapsamaktadır. Katılımcılar, çocuklarıyla aralarındaki bağın güçlendiğini, ancak annelerinin eksikliğini hissettiklerini belirtmiştir.

Tema 5.1: Baba-Çocuk İlişkilerinin Güçlenmesi

Bazı katılımcılar yapılan görüşmelerde, bekâr baba olduktan sonra çocuklarıyla daha güçlü bir bağ kurduklarını ifade ettiler. Bu tema, bekâr babaların tek ebeveynlik sürecinde çocuklarıyla daha yakın kurduğu sosyal ilişkiye odaklanmaktadır. Çocuklarıyla daha fazla vakit geçirme gerekliliği, baba-çocuk arasındaki bağ bazı katılımcılarda olumlu yönde etkilediği ve iletişimlerini güçlendirdiği gözlemlendi.

K2: “Eşimin vefatından sonra çocuklarımla daha çok ilgilenmeye başladım. Bu süreçte aramızdaki bağ daha da güçlendi, çocuklarım bana daha bağlı hale geldi. Onların ihtiyaçlarını karşılayabilmek için elimden geleni yapıyorum.”

K5: “Çocuklarım artık her şeylerini bana anlatıyorlar, aramızda bir sır yok gibi. Onlarla bu kadar yakın olmam daha önce mümkün değildi, şimdi ise her şeylerini biliyorum ve onlara daha yakın hissediyorum.”

K10: “Bekâr baba olduktan sonra çocuklarımla ilişkilerim daha da gelişti. Onlarla her akşam birlikte vakit geçirmeye çalışıyorum, onları dinlemek ve anlamak bana da iyi geliyor.”

K2, K5 ve K10’a ait görüşme notları, tek ebeveynlik sürecinde bazı babaların çocuklarıyla ilişkilerinin duygusal açıdan nasıl derinleştiğini ve güçlendiğini göstermektedir. K2, eşi vefat ettikten sonra çocuklarına daha fazla odaklandığını, çocuklarının ona olan bağlılığının arttığını ve onların ihtiyaçlarını karşılamak için çaba gösterdiğini belirtirken K5, tek ebeveynlik sürecinde çocuklarının kendisiyle tamamen açık olduklarını, her şeylerini anlattıklarını vurgulamaktadır. K10 ise bekâr bir baba olarak çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmeye ve onları dinlemeye başladığını ifade etmektedir.

Tema 5.2: Çocukların Süreçten Etkilenme Biçimleri

Çocukların annelerinin yokluğunda yaşadığı duygusal etkiler, yapılan görüşmelerde katılımcıların ifadelerinde sıkça yer buldu. Çocukların bu süreçte yaşadığı zorluklar, bazı katılımcıları çocuklarına daha fazla destek vermeye yönelttiği gözlemlendi. Bu kapsamda teorik kısımda da belirtildiği gibi bekâr baba olmanın çocuklar üzerindeki etkileri de oldukça önemli bir konudur. Bazı çocuklar annelerinin yokluğundan dolayı duygusal olarak zorlandığı ancak babalarıyla daha güçlü bir bağ kurarak bu sürece uyum sağlamaya çalışıldığı gözlemlendi. K3, K7 ve K8’in bu konu hakkındaki düşüncelerini yapılan görüşmelerde şu sözlerle dile getirdiği görüldü:

K3: “Çocuklarım annelerinin yokluğunu her gün hissediyorlar. Özellikle küçük kızım geceleri annesini soruyor. Bu süreçte onları desteklemeye çalışıyorum ama annelerini aramaları beni de çok üzüyor.”

K7: “Oğlum bana annesini özlediğini söylüyor, özellikle okulda yaşıtları arasında annesi olmayan tek çocuk o olduğu için zorlanıyor. Elimden geldiğince ona destek olmaya çalışıyorum, ama eksikliğini hissediyor.”

K8: “Çocuklarım bu süreçte zorlandılar. Özellikle büyük kızım bu durumu kabullenmekte güçlük çekti, ama zamanla alıştı. Onun yanında olmaya çalışıyorum ve sürekli konuşuyoruz.”

K3, K7 ve K8’e ait görüşme notları, tek ebeveynlik sürecinde bekâr babaların, çocuklarının annesizlikten kaynaklanan duygusal zorluklarıyla baş etme çabalarını özetlemektedir. K3, çocuklarının annelerinin yokluğunu derinden hissettiğini, özellikle küçük kızının gece annesini aradığını ve bunun kendisini de üzdüğünü belirtmektedir. K7 ise oğlunun annesinin eksikliğini özellikle okul ortamında derinden hissettiğini ve bu durumun kendisini oldukça zor durumda bıraktığını vurgulamaktadır. K8 de özellikle büyük kızının annesinin kaybını kabullenmekte zorlandığını, ancak zamanla alışmaya başladığını ifade etmektedir.

Ana Tema 6: Yeniden Evlenme Konusundaki Düşünceler

Yeniden evlilik, katılımcıların çoğu için karmaşık bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ana tema, katılımcıların yeniden evlenmeye dair düşüncelerini ve evlilik konusunda çekincelerini kapsamaktadır. Çoğu katılımcı yapılan görüşmelerde, çocuklarının tepkileri veya yaşadıkları güvensizlikten dolayı evliliğe mesafeli yaklaştığını belirttiler.

Tema 6.1: Yeniden Evliliğe Dair Çekinceler

Katılımcıların büyük çoğunluğu, yeniden evlenme konusunda çocuklarının tepkilerini ve kendi içsel çekincelerini göz önünde bulundurdıklarını yapılan görüşmelerde ifade ettiler. Özellikle çocuklarına zarar vermektan korkan bazı katılımcılar, evlilik konusunda isteksiz davrandığı gözlemlendi. Çocuklarının bu duruma nasıl tepki vereceğı ve evlenecekleri kişinin çocuklarına yaklaşımının nasıl olacağına dair bazı belirsizlikler katılımcıların bu kararları sorgulamalarına neden olduğu gözlemlendi. K1, K2 ve K11'in bu konu hakkındaki düşüncelerini yapılan görüşmelerde şu sözlerle aktardığı görüldü:

K1: "Evlilik düşüncesi aklıma gelmiyor. Çocuklarımla ruh halini bozacak bir şey yapmak istemem. Onlara zarar verebilecek bir ihtimal varsa bunu göze almam mümkün değil."

K2: "Çocuklarımla annesi yokken başka birini hayatıma almak bana doğru gelmiyor. Hem çocuklarımla buna hazır değil, hem de ben evliliğı tekrar düşünmek istemiyorum."

K11: "Kendimi yeni bir evlilikte rahat hissedemem. Çocuklarımla kurduğum düzeni bozmak ya da onların kafasında karışıklığa neden olmak istemem."

K1, K2 ve K11 ait görüşme notları, yeniden evlenme konusunda benzer düşüncelere vurgu yapmakta ve bazı katılımcıların kaçınma davranışı sergilediğini belirtmektedir. Katılımcıların evlilikten kaçınma nedenlerinin başında çocuklarına duydukları sorumluluk ve onların ruh sağlığını koruma arzusu olduğu gözlemlenmektedir. Katılımcılar, çocukların psikolojik durumlarını dikkate alarak yeni bir evliliğin olası olumsuz etkilerinden endişe duymakta ve çocuklarına zarar verebilecek herhangi bir ihtimali göze almamaktadır. Bu bağlamda yeniden evlenmenin hem kendi hem de çocukları için karmaşık ve zor bir süreç yaratabileceğini düşündüklerinden, mevcut düzenlerini bozmaktan çekinmektedirler.

Tema 6.2: Yeniden Evlilik İçin Gereken Koşullar

Bazı katılımcılar yapılan görüşmelerde, yeniden evlenmeyi düşünebileceklerini ancak bunun belirli koşullar altında gerçekleşebileceğini belirttiler. Çocuklarıyla iyi anlaşabilecek ve onları sevecek bir eş, evlilik düşüncelerinde en önemli kriterlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamda bazı katılımcılar, yeniden evlenmeyi ancak belirli şartlar altında düşünebileceklerini vurguladılar. K5, K7 ve K9 yeniden evlenme konusundaki düşüncelerini yapılan görüşmelerde şu sözlerle aktardığı görüldü:

K5: "Eğer biri çocuklarıma bir anne gibi davranabilecek, onları gerçekten sevebilecek biriyse evlenmeyi düşünebilirim. Ama böyle birini bulmak kolay değil."

K7: "Çocuklarıma zarar vermeyecek, onları sevecek birini bulursam yeniden evlenmeyi düşünebilirim. Ama aksi durumda bunu yapmayı hiç düşünmüyorum."

K9: "Çocuklarımla ve beni gerçekten kabul edecek birini bulmak zor. Eğer böyle biri karşıma çıkarsa, belki bir gün evlilik tekrar gündemime gelebilir."

K5, K7 ve K9'a ait görüşme notları yeniden evlenme konusunda çocukların öncelikli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Katılımcıların çocuklarına sevgi ve şefkat gösterecek, bir anne gibi davranabilecek bir eş bulmaları durumunda evlenmeyi düşünebileceklerini belirttiğı gözlemlenmektedir. Evlilik düşüncesi ancak böyle bir kişinin varlığıyla mümkün olabileceğı; aksi takdirde, yeniden evlenme konusunun onların gündeminde yer olmayacağı izlenmektedir. Katılımcılar, hem kendilerini hem de çocuklarını kabul edecek birini bulmanın zorluğunun farkında olduklarından bu konuda temkinli oldukları anlaşılmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Günümüzde sayıları giderek artan bekâr baba ve çocuklardan oluşan aile yapıları, toplumsal anlamda yeterince anlaşılmayan ve özgül destek gereksinimleri olan bir aile tipini temsil etmektedir. Bekâr babalar hem ebeveynlik rollerini üstlenmekte hem de hanehalkı sorumlusu olarak günlük yaşamın tüm gerekliliklerini yerine getirmektedir. Bu süreçte ev içi ve ev dışı işlerin tümünü tek başına yürütmeye çalışan bekar babaların sosyal yaşamları dönüşmektedir (Künteci, 2024). Bu araştırmada, bekâr babaların bu süreçte karşılaştıkları çok boyutlu zorluklar, sosyal ilişkilerde yaşadıkları dönüşümler, çocuklarıyla kurdukları bağlar ve yeni bir yaşam düzeninde nasıl bir dayanıklılık geliştirdikleri ortaya çıkarılmıştır. Katılımcıların anlatılarından yola çıkarak hem ebeveyn hem de hanehalkı sorumlusu rolünü üstlenen bekâr babaların karşılaştıkları çok boyutlu zorluklar detaylı bir şekilde ortaya konmuştur. Bekâr babalar, eşin ölümü, boşanma veya terk edilme gibi çeşitli nedenlerle bu role geçiş yapmış olup, bu değişimin duygusal etkileriyle başa çıkma sürecine girmişlerdir. Babaların, yaşamlarında ve çocuklarıyla ilişkilerinde önemli dönüşümler yaşandığı gözlemlenmiştir. Türkiye’de artış eğiliminde olan boşanma sonrası sürece uyum sağlamada erkeklerin çeşitli zorluklarla karşılaştığı izlenmiştir. Aktaş’ın (2018) yaptığı çalışmada boşanma sonrasında çocukların velayeti annede olduğu durumda erkeklerin aile sıcaklığından uzak kaldığı ve çocuklarına özlem duyduğu, çocukların velayeti babada olduğu durumda ise babanın tüm yükü yüklenmek zorunda kaldığı belirtilmiştir. Benzer bir biçimde Demirel’in (2020) yaptığı çalışmada da boşanma sürecinde olan erkeklerin endişelerinin odağına çocuklarını yerleştirdiği ifade edilmiştir. Çocukların annede kalması durumunda çocuklarıyla düzenli ilişki kuramama, çocukların babada kalması durumunda ise tek ebeveynli aile olma kaygısı ortaya çıktığı açıklanmıştır.

Araştırma bulguları, bekâr babaların ekonomik ve sosyal zorluklarla mücadele ettiklerini ve bu zorlukların onları iş-yaşam dengesini sağlamaya zorladığını ortaya koymaktadır. Benzer veriler, Arıkan ve Kaplan (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da vurgulanmaktadır. Sözü edilen çalışmada; boşanma sonrasında erkeklerin sosyal destek alamadığı, yalnızlık hissi yaşadığı, yıpratıcı bir sürece maruz kaldığı belirtilmektedir. Tek başına gelir sağlamak ve çocukların tüm ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olan babalar, sınırlı kaynaklarla geçimlerini sağlama sürecinde güçlükler yaşamaktadır. Bununla birlikte, bazı katılımcılar toplumun geleneksel aile yapısı kalıplarına uymadıkları için kendilerini dışlanmış hissettiklerini ve çevrelerinden yeterince destek alamadıklarını belirtmişlerdir. Ancak destek eksikliğine rağmen, babalar çocuklarıyla kurdukları duygusal bağların gücü sayesinde karşılaştıkları engelleri aşmaya çalışmaktadır. Ayrıca bulgular bekâr babaların baba-çocuk ilişkilerinde derin ve anlamlı bir yakınlık geliştirdiklerini göstermektedir. Babalar, çocuklarının duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için onlara daha yakın olmaya çabalamış ve bu süreç, babaların kendi psikolojik dayanıklılıklarını güçlendirmelerine de katkı sağlamıştır. Bununla birlikte, yeniden evlilik konusunda bazı katılımcıların çekinceli oldukları görülmüştür. Bu babalar, çocuklarının duygusal sağlığını ön planda tutarak, yeni bir ilişkiye başlamanın çocukları üzerinde yaratabileceği etkiler konusunda hassas davranmaktadır.

Sonuç olarak, bekâr babalar, toplumda sıklıkla göz ardı edilen veya yeterince anlaşılmayan bir aile yapısına sahiptir. Çoğu zaman hem ebeveynlik görevlerini yerine getirme hem de toplumsal beklentileri karşılama yüküyle başa çıkmak zorunda kalan bu babalar, güçlü bir dayanıklılık geliştirmiş ve çocuklarıyla derin bağlar kurmuştur. Bu araştırma, bekâr babaların daha fazla destek ve anlayışa ihtiyaç duyduğunu, sosyal hizmetler, psikolojik danışmanlık ve ekonomik yardımların bu aile yapısına yönelik olarak artırılmasının hem babaların hem de çocukların yaşam kalitesini yükselteceğini vurgulamaktadır. Güngör (2023) tarafından belirtildiği gibi Türkiye’de tek ebeveynli ailelerin boylamsal artışı, bu aile bireylerine yönelik sunulacak hizmetlerin gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır.

Bekâr babaların karşılaştıkları zorlukları hafifletmek ve bu aile yapılarına destek sağlamak amacıyla çeşitli çözümler geliştirilmelidir. Bekâr babalar, bekâr anneler gibi tek ebeveyn olmanın getirdiği ekonomik ve duygusal yüklerle baş etmektedirler; ancak toplumsal algılar ve beklentiler bakımından farklı deneyimler yaşamaktadırlar. Bekâr babalar, toplumda daha az görünür bir aile yapısı olarak değerlendirildiğinden, destek sistemlerine erişimde güçlüklerle karşılaşmakta ve ebeveyn rolüne dair sosyal kalıpların dışında mücadele vermektedir. Bu kapsamda geleneksel toplumlardaki bazı

cinsiyet rolleri, hane sorumluluğunu üstlenen tek ebeveynli babaların deneyimlerini zorlaştırmaktadır (Demirel, 2020).

İlk olarak, sosyal destek programlarının geliştirilmesi, bekâr babaların hanehalkı sorumlusu olarak üstlendikleri görevleri daha kolay bir şekilde yerine getirmelerine katkı sağlayabilir. Babalara destek için gündüz bakım evleri ya da kreşler konusunda destek olunabilir, annelik ya da süt izni gibi babalara da gün içinde çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için saatlik izin verilebilir. Bekar babaların çocukları için hangi kurum ya da kuruluşlardan hizmet alabileceğini belirten kamu spotu oluşturulabilir. Kamuoyu oluşturularak konu ile ilgili sosyal politikaların geliştirilmesi sağlanabilir.

Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları, çocuk bakımı, yemek hazırlığı ve ev temizliği gibi konularda profesyonel veya gönüllü yardım hizmetleri sunarak, bu ailelerin günlük hayatını kolaylaştırabilir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin erişilebilirliğinin artırılması, bekâr babaların yaşadığı duygusal yükleri hafifletmek için önemlidir. Hem babalar hem de çocuklar için sağlanacak bireysel danışmanlık veya grup terapisi gibi hizmetler, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin sağlıklı bir temele oturmasına yardımcı olabilir. Bu hizmetler, babaların yalnızlık hissiyle başa çıkmasına ve çocuklarının duygusal gelişimini daha etkin bir şekilde desteklemelerine olanak tanır.

Bekâr babalar için ekonomik desteklerin güçlendirilmesi de önemli bir adımdır. Çoğunlukla tek gelir kaynağı olan bu babalar için sosyal yardımlar ve finansal destekler sağlanmalıdır. Çocuk bakım giderleri için teşvikler veya düşük faizli krediler, babaların ekonomik yükünü hafifletebilir ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olabilir. Eğitim destek programlarının artırılması da bu aileler için faydalı olacaktır. Çocuklar için okul hazırlığı, ödev desteği ve özel eğitim gereksinimlerine yönelik ücretsiz veya düşük maliyetli hizmetler sunulması, eğitimde fırsat eşitliğini destekler. Ayrıca, babaların çocuklarının eğitim süreçlerine daha etkin katılım sağlayabilmeleri adına ebeveyn eğitim programları düzenlenebilir.

Toplumsal bilinçlendirme ve destek çalışmaları da bekâr baba ailelerine verilen desteği güçlendirebilir. Medya ve yerel etkinlikler aracılığıyla bu aile yapılarının toplumda kabul edilmesi ve değer görmesi teşvik edilebilir. Toplumun bu ailelere karşı daha destekleyici bir tutum sergilemesi, bekâr babaların kendilerini daha fazla desteklenmiş hissetmesine katkı sağlayacaktır. Son olarak, bekâr babaların iş-yaşam dengesini sağlamalarına destek olmak amacıyla işverenlerin esnek çalışma saatleri veya uzaktan çalışma seçenekleri sunması önerilebilir. Bu sayede babalar, çocuklarıyla daha fazla vakit geçirme ve günlük sorumluluklarını yerine getirme konusunda daha fazla esneklik elde edebilir.

Beyan ve Açıklamalar

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Birinci yazar %51, İkinci yazar %49

2. Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

3. Etik Rapor: Etik Raporu: Verilerin toplanması için gerekli izin, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu'nun 06.08.2024 tarih ve 143480 sayılı kararıyla alınmıştır.

4. Araştırma Modeli: Bu araştırma makalesinin verileri, amaçlı örnekleme ve yarı yapılandırılmış görüşme teknikleri kullanılarak 12 katılımcıdan elde edilmiştir. Bu yöntem derinlemesine bilgi toplamak için seçilmiştir. Daha sonra veriler tematik analiz kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlar oluşturulmuştur.

References

- Aktaş, Ç. (2018). Boşanmanın erkekler üzerindeki etkisi: İstanbul örneği. *İmgelem*, 2, 25-54.
- Amato, P. R. (2005). The impact of family formation change on the cognitive, social, and emotional well-being of the next generation. *The Future of Children*, 15(2), 75-96.
- Arıkan, H., & Kaplan, B. (2022). Boşanmanın erkekler üzerindeki sosyal-kültürel ve ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 101-116.
- Atila Demir, S., & Genç Çelebi, Ş. (2017). Tek ebeveynli ailelerin sorunları: Nitel bir araştırma. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 111-128.
- Brown, B. V. (2000). The single-father family: Demographic, economic, and public transfer use characteristics. *Marriage & Family Review*, 29(2-3), 203-220.
- Calegari, E., Fabrizi, E., & Mussida, C. (2024). State dependence in material and social deprivation in european single-parent households. *Social Indicators Research*, 172(2), 481-498.
- Cansel, E. (1969). Sosyal devlet ve aile. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(3), 11-21.
- Capacio, L. J., Mier, K. J. B., Superales, J. R. A., Falcon, E. B., Miñoza, J., Dayundunan, I. M., Siacor, J., & Omandam, M. J. (2024). Understanding the silent struggles: The lived experiences of single fathers. *Edukasiana: Jurnal Inovasi Pendidikan*, 3(4), 465-478. <https://doi.org/10.56916/ejip.v3i4.905>
- Carlson, M. J., & Corcoran, M. E. (2001). Family structure and children's behavioral and cognitive outcomes. *Journal of Marriage and Family*, 63(3), 779-792.
- Carone, N., Baiocco, R., & Lingardi, V. (2017). Single fathers by choice using surrogacy: Why men decide to have a child as a single parent. *Human Reproduction*, 32(9), 1871-1879. <https://doi.org/10.1093/humrep/dex245>
- Chavda, K., & Nisarga, V. (2023). Single parenting: Impact on child's development. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 19(1), 14-20.
- Chiu, M., Rahman, F., Vigod, S., Lau, C., Cairney, J., & Kurdyak, P. (2018). Mortality in single fathers compared with single mothers and partnered parents: a population-based cohort study. *The Lancet Public Health*, 3(3), 115-123.
- Coles, R. L. (2015). Single-father families: A review of the literature. *Journal of Family Theory & Review*, 7(2), 144-166. <https://doi.org/10.1111/jftr.12069>
- Coşan, B. (2018). Dünya'da ve Türkiye'de sosyo-ekonomik bir problem olarak tek ebeveynli aile olgusunun çok boyutlu değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18 (41), 259-294.
- de Lange, M., Dronkers, J., & Wolbers, MHJ (2013). Tek ebeveynli aile biçimleri ve çocukların eğitim performansı karşılaştırmalı bir perspektifte: okulun tek ebeveynli ailelerdeki payının etkileri. *Okul Etkinliği ve Okul İyileştirme*, 25 (3), 329-350. <https://doi.org/10.1080/09243453.2013.809773>
- Demirel, R. (2019). *Toplumsal cinsiyet bağlamında erkeklerin boşanma deneyimlerine ilişkin nitel bir araştırma*. Çizgi Kitapevi.
- Dhungel, B., Kato, T., Kachi, Y., Ochi, M., Gilmour, S., & Takehara, K. (2023). Prevalence and associated factors of psychological distress among single fathers in Japan. *Journal of epidemiology*, 33(6), 294-302.
- Eggebeen, D. J., Snyder, A. R., & Manning, W. D. (1996). Children in single-father families in demographic perspective. *Journal of Family Issues*, 17(4), 441-465. <https://doi.org/10.1177/019251396017004002>

Eyce, B. (2014). Tarihten günümüze Türk aile yapısı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(4), 223-244.

Feyzioğlu, S., & Kuşcuoğlu, C. (2011). Tek ebeveynli aileler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 26(26), 97-110.

Garasky, S., & Meyer, D. R. (1996). Reconsidering the increase in father-only families. *Demography*, 33(3), 385-393.

Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş*. A. Ersoy ve P. Yalçinoğlu (Çev. Eds.), (3.baskı). Anı Yayıncılık.

Güngör, A. (2023). Tek ebeveynli aileler: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(58), 129-155.

Iztayeva, A. (2022). Single fathers and work–family conflict in white- and blue-collar jobs. *Community, Work & Family*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/13668803.2022.2144136>

Künteci, N. (2024). Tek ebeveyn olan anne ve babaların ebeveynlik ve cinsiyet rolleri üzerinden yaşadığı temel sorunlar: Nitel bir çalışma [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Trakya Üniversitesi.

McKeown, K. (2001). Families and single fathers in Ireland. *Administration*, 49(1), 3-24.

Merriam, S. B. (1995). What can you tell from an Nof 1?: Issues of validity and reliability in qualitative research. *PAACE Journal of Lifelong Learning*, 4. 51-60.

Neuman, W. L. (2016). Toplumsal araştırma yöntemleri: nitel ve nicelik yaklaşımlar. S. Özge (Çev.). Yayın Odası Yayınları.

Öztop, H., Bıçakçı, M., Soylu, N., Oğurtan, S. G., Nadir, U., Taşoluk, E., ... & Tok, S. (2018). *Tek ebeveynli aileler*. T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.

Shorey, S., & Pereira, T. L. B. (2023). Parenting experiences of single fathers: A meta-synthesis. *Family process*, 62(3), 1093-1113.

Shorey, S., & Pereira, T. L.-B. (2022). Parenting experiences of single fathers: A meta-synthesis. *Family Process*. <https://doi.org/10.1111/famp.12830>

Tire, O. (2020). Geçmişten günümüze aile ve evlilik. *Aile ve Sosyoloji* içinde (ss: 7-30). Konya: Eğitim.

URL 1, <https://data.tuik.gov.tr/>, Erişim tarihi: 25.09.2024

Yıldırım, A., & Simsek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık